

**CYNGOR BWRDEISTREF
RHONDDA CYNON TAF**

ADDYSG A DYSGU GYDOL OES

**Y GWASANAETH YMGYSYLLTU A
CHYFRANOGIAD IEUENCTID**

**CANLLAWIAU AR DDEFNYDDIO
DATA PROFFILIO GRWPIAU
AGORED I NIWED:**

LLAWLYFR I YSGOLION

MEDI 2014

STRONG HERITAGE | STRONG FUTURE
RHONDDA CYNON TAF
TREFTADAETH GADARN | DYFODOL SICR

Tŷ Trevithick
Abercynon, Mountain Ash, CF45 4UQ
Abercynon, Aberpennar, CF45 4UQ

Tel/Ffôn: 01443 744000, Fax/Ffacs: 01443 744024

Mynegai

	TUD
Byrfoddau	5
Cyflwyniad	6
Cyd-destun Polisi	8
Cyd-destun Lleol	10
 Adran Un – Cefndir a Datblygiad	
1.1 Canfyddiadau Ymchwil	12
1.2 Grwpiau Agored i Niwed	19
1.2.1 Data grwpiau agored i niwed	
1.3 Cyfnodau risg uchel	24
1.4 Dangosyddion grwpiau agored i niwed	27
1.5 Y broses o gynhoi setiau data	31
1.6 Preifatrwydd, cydsyniad a rheoli gwybodaeth	32
1.7 SIMS / Capita One	34
1.8 Lledaenu'r data	35
 Adran Dau – Defnyddio Data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed	
2.1 Rhanddeiliaid	38
2.1.1 Uwch Dîm Rheoli	
2.1.2 Staff Ysgol	
2.1.3 Yr Awdurdod Lleol	
2.1.4 Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles	
2.1.5 Carfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant (SEETs)	
2.1.6 Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid (YEPS)	
2.1.7 Gyrfa Cymru	
2.2 Cefnogi cynllunio ysgol gyfan	45
2.3 Integreiddio â data ysgol gyfan	47
2.4 Cefnogi hunanwerthuso fel rhan o Fframwaith Arolygu Cyffredin ESTYN	48
 Adran Tri – Darparu Cymorth Priodol	
3.1 Cydgysylltu ymateb graddedig	49

3.2	Ystyried law yn llaw â gweithdrefnau safonol ysgolion	51
3.2.1	Gwahardd	
3.2.2	Diogelu	
3.2.3	Derbyniadau/Trosglwyddiadau yn ystod y flwyddyn	
3.2.4	Atgyfeirio at Addysg Heblaw yn yr Ysgol (EOTAS)	
3.2.5	Atgyfeirio at y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles (AWS)	
3.2.6	Atgyfeirio at y Garfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant (SEETs)	
3.2.7	Atgyfeirio at y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid (YEPS)	
3.3	Gweithio mewn partneriaeth ag asiantaethau allanol	58
3.3.1	Partneriaethau Canopi	
3.3.2	Tîm o Amgylch y Teulu (TAF)	
3.3.3	Cymunedau yn Gyntaf	
3.3.4	Gyrfa Cymru	

Cyfeiriadau

Atodiadau

- 1 Ffurflen Hysbysiad Lles
- 2 Crynodeb o Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid
- 3 Model 5 Hawr ar gyfer Ymgysylltu a Datblygu yng Nghyfnod Allweddol 4 Rhondda Cynon Taf
- 4 Model 5 Haen ar gyfer Grwpiau Agored i Niwed a Phontio Ôl-16
- 5 Ffurflen Atgyfeirio at y Garfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant (SEETs)
- 6 Ffurflen Atgyfeirio at y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid (YEPS)
- 7 Cysylltiadau Defnyddiol

Rhestr o Dablau

- 1 Nifer y disgyblion yn RhCT yn ôl Proffilio Grwpiau Agored i Niwed Coch, Ambr, Gwyrdd (VP RAG) Mai 2014
- 2 Canran y disgyblion yn RhCT yn ôl Proffilio Grwpiau Agored i Niwed Coch, Ambr, Gwyrdd (VG RAG) Mai 2014
- 3 Meysydd hunanwerthuso sydd wedi'u mapio i'r Fframwaith Arolygu Cyffredin y gellir defnyddio data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i'w cefnogi

Rhestr o Ffigurau

- 1 Lefel y cymorth a ddarperir gan Gyrfa Cymru yn ôl bandiau Coch, Ambr a Gwyrdd y Dull Proffilio Grwpiau Agored i Niwed
- 2 Ymateb graddedig a awgrymir ar gyfer Ysgolion Cynradd

3 Ymateb graddedig a awgrymir ar gyfer Ysgolion Uwchradd

Byrfoddau

SEET/s	Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant/Strategaeth
TSW	Gweithwyr Cymorth Pontio
YEPS	Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid
EPS	Y Gwasanaeth Seicoleg Addysg
AWO	Swyddog Mynychu'r Ysgol a Lles
AWS	Y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles
CME	Plant Sydd Ar Goll o Fyd Addysg
AAA	Anghenion Addysgol Arbennig
EOTAS	Addysg Heblaw yn yr Ysgol
ALI	Awdurdod Lleol
LAC	Plant sy'n Derbynn Gofal
NEET	Pobl nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant
YEPF	Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid
RhCT	Rhondda Cynon Taf
SLA	Cytundeb Lefel Gwasanaeth

Cyflwyniad

Cafodd gwaith proffilio grwpiau agored i niwed ei ddatblygu am y tro cyntaf yn Rhondda Cynon Taf yn 2012 gan yr AWS fel ffordd o nodi'n ddigon cynnar, pa blant a phobl ifainc sydd mewn perygl o ymddieithrio o addysg oherwydd y rhwystrau sy'n eu hwynebu y tu allan i'r ysgol. Fe'i sbardunwyd yn sgil canlyniadau dau brosiect ymchwil o bwys o fewn yr Adran Addysg a Dysgu gydol Oes:

- Mynd i'r afael ag ymddieithrio yn Rhondda Cynon Taf (2008);
- Datblygu llwybr cynhwysfawr i hyrwyddo cyfraddau mynychu'r ysgol ac atal plant a phobl ifainc rhag ymddieithrio o addysg, hyfforddiant a chyflogaeth yn Rhondda Cynon Taf, Blaenau Gwent a Merthyr Tudful (2011).

Er bod canlyniadau'r ddau brosiect ymchwil wedi arwain at ddatblygiadau gweithredol (e.e. Adeiladu'r Dyfodol Gyda'n Gilydd; Strategaeth Mynychu'r Ysgol Rhondda Cynon Taf; Strategaeth Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant Rhondda Cynon Taf), un o argymhellion cyffredin casgliadau'r ymchwil oedd yr angen i ddatblygu system wybodaeth gadarn er mwyn helpu i nodi'r rhai sydd mewn perygl o ymddieithrio a darparu cymorth wedi'i deilwra er mwyn atal ymddieithriad.

Wrth drafod ag ysgolion, gwelwyd eu bod naill ai'n dibynnu ar hysbysiad gan wasanaethau statudol neu ddatgeliad gan y teuluoedd bod disgyblion yn wynebu rhwystrau economaidd-gymdeithasol i fynychu'r ysgol a chymryd rhan mewn addysg. Yn yr un modd, dywedodd sefydliadau sy'n darparu cymorth i bobl ifainc mewn lleoliadau ôl-16 eu bod yn cael trafferth nodi a chysylltu â'r rhai mwyaf anghenus. Roedd gweithredu Llwybr Mynychu'r Ysgol a NEET Rhondda Cynon Taf ddiwedd 2011, a oedd yn cynnwys ailwampio'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles a chreu Carfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant fel rhan ohono, yn gyfle delfrydol i fynd i'r afael â'r mater hwn a godwyd gan ysgolion gan eraill. Canlyniad y gwaith hwn yw creu Pecyn Proffilio Grwpiau Agored i Niwed er mwyn nodi, asesu, olrhain ac ymgysylltu â rhai sydd mewn perygl a'r rhai sydd wedi ymddieithrio o addysg, hyfforddiant a chyflogaeth. Un elfen bwysig oedd bod angen sicrhau nad yw'r broses yn rhagfarnu neu'n labelu unigolion ac felly mae'r broses yn cynhyrchu statws coch, oren a gwyrdd yr unigolyn yn hytrach na darparu unrhyw fanylion penodol am amgylchiadau personol.

Mae'r broses Proffilio Grwpiau Agored i Niwed a'r defnydd o ddata wedi'i dreialu a'i brofi'n helaeth mewn ysgolion dros y 18 mis diwethaf yng Nghyfnod Allweddol 4, Cyfnod Allweddol 3 ac yn fwy diweddar yng Nghyfnod Allweddol 2. Cafodd ei brofi'n drylwyr ym maes Awdurdod Lleol hefyd, ac mae eisoes yn cael ei ddefnyddio gan y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuentid (Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles, Carfan SEET Ôl-16 a'r Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuentid) a Gyrfa Cymru fel adnodd cynllunio gwasanaethau a mesur canlyniadau.

Mae potensial Pecyn Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i weddnewid y modd rydym ni'n targedu ein gwasanaethau a darparu ymyriadau cynnar wedi denu cydnabyddiaeth eang, ac mae ein profiad o'i ddatblygu wedi'i rannu â Llywodraeth Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru, Comisiynydd Plant Cymru ac ESTYN. Mae wedi ei nodi'n arfer blaenllaw gan y sector gan Lywodraeth Cymru fel rhan o Dreialon y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid, a chan Barnardo's Cymru yn y llawlyfr *Children Affected by the Imprisonment of a Family Member: A Handbook for Schools* (2014).

Bydd data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed ar gael i bob ysgol fesul tymor o fis Medi 2014 ymlaen. Felly, cafodd y Canllawiau hyn eu datblygu er mwyn helpu ysgolion i ddefnyddio'r data Proffilio i'r eithaf er mwyn cynllunio, cyflenwi a gwerthuso ymyriadau cynhwysol sy'n ceisio sicrhau canlyniadau cadarnhaol i ddisgyblion sy'n wynebu rhwystrau o ran mynychu, cyfranogi ac ymgysylltu ag addysg.

Y gobaith yw y bydd ysgolion yn defnyddio'r data hwn fel rhan o'u systemau olrhain a setiau data cyfredol er mwyn helpu i sylwi ar arwyddion cynnar o ymddieithrio a mynd i'r afael â phryderon lles ar lefel disgyblion yn gyflym ac yn effeithiol. Gobeithir hefyd y byddant yn ei ddefnyddio fel adnodd gwella ysgolion er mwyn cefnogi elfennau lles y Fframwaith Arolygu wrth adnabod, olrhain a monitro disgyblion agored i niwed, yn ogystal â llywio penderfyniadau am SEG a PDG sy'n canolbwyntio ar gau'r bwch.

Mae'r gwaith o integreiddio mwy o setiau data priodol yn parhau, er mwyn datblygu'r holl ffactorau i'w cynnwys yn y broses o gynhyrchu data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed a'i fireinio ymhellach fel adnodd diagnostig. Mae hyn yn cynnwys adeiladu setiau data lleol newydd i gwmpasu meysydd agored i niwed y gwyddom sy'n cyfrannu at berygl cynyddol o ymddieithrio e.e. plant teuluoedd Lluoedd Arfog EM, plant wedi'u heffeithio gan riant yn y carchar ac ati. Mae ysgolion yn gwneud cyfraniad hollbwysig gan ein galluogi ni i gasglu gwybodaeth na fu modd ei chasglu'n ganolog o'r blaen, ac mae'r pecyn cymorth hwn yn rhoi canllawiau i ysgolion ar sut i fynd ati.

Mae'r Gwasanaeth Addysg a Dysgu Gydol Oes wedi ymrwymo i ddefnyddio Pecyn Proffilio Grwpiau Agored i Niwed fel yr hoff ddull o nodi'n ddigon cynnar rai sydd mewn perygl o ymddieithrio. Mae ailwampio'r Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuencid yn ddiweddar yn profi hyn, lle mae'r data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn cael ei ddefnyddio ar hyn o bryd i lywio a siapio'r broses o ddarparu cymorth wedi'i dargedu i blant a phobl ifainc 5-25 oed.

*Am ragor o wybodaeth cysylltwch â'r:
Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuencid, Tŷ Trevithick, Abercynon,
Aberpennar, CF45 4UQ
(01443 744000)*

Cyd-destun Polisi

Mae'n hysbys bod gallu person ifanc i sicrhau canlyniadau addysgol cadarnhaol yn dibynnu ar bob math o ffactorau amrywiol, y tu mewn a'r tu allan i amgylchedd yr ysgol. Mae'r ffactorau economaidd-gymdeithasol sy'n rheoli amgylchiadau teuluol yn cael effaith uniongyrchol a sylfaenol ar lywio dyhead a chyflawniad yn ogystal â chreu rhwystrau o ran presenoldeb, ymgysylltu a chyrhaeddiad. Ar hyn o bryd, mae tlodi'n effeithio ar un o bob pedwar plentyn a pherson ifanc yng Nghymru a dengys ymchwil mai anfantais gymdeithasol yw'r rhwystr unigol mwyaf i gyflawniad ym maes addysg.

Dyna pam fo'r gwaith o ddatblygu Proffilio Grwpiau Agored i Niwed wedi'i lywio gan ddeddfwriaeth, canllawiau a dogfennau amrywiol iawn, gan gynnwys:

- Deddf Addysg 1996
- Deddf Plant 1989
- Deddf Plant 2004
- Deddf Addysg ac Arolygiadau 2006
- Gweithredu'r Hawliau (2004)
- Ymestyn Hawliau: Cynorthwyo Pobl Ifainc yng Nghymru
- Cod Ymarfer AAA Cymru 2004
- Y Wlad sy'n Dysgu a'r Wlad sy'n Dysgu 2: Gweledigaeth ar Waith, Llywodraeth Cymru (2006)
- Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion – Model Cenedlaethol ar gyfer Addysg (2010)
- Fframwaith Gwasanaeth Cenedlaethol ar gyfer Plant, Pobl Ifainc a'r Gwasanaethau Mamolaeth yng Nghymru, Llywodraeth Cymru (2005)
- Strategaeth Datblygu Gweithlu Plant a Phobl Ifainc
- Ymddygiad a Phresenoldeb: Cynllun Gweithredu yn Ymateb i'r Adolygiad Cenedlaethol o Ymddygiad a Phresenoldeb, Llywodraeth Cymru (2009)
- Cynnwys a Chynorthwyo Disgyblion, Cylchlythyr Llywodraeth Cymru 47/2006
- Gwahardd o Ysgolion ac Unedau Cyfeirio Disgyblion, Cylchlythyr Llywodraeth Cymru 001/2004
- Gwella Presenoldeb 2006, Estyn
- Rheoliadau Addysg (Derbyn Plant sy'n Derbyn Gofal) (Cymru) 2009
- Gwasanaethau i blant a phobl ifainc ag anghenion emosiynol ac iechyd meddwl, Swyddfa Archwilio Cymru ac Arolygiaeth Iechyd Meddwl Cymru, 2009
- Lleihau cyfran y bobl ifainc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant yng Nghymru - Darparu Sgiliau sy'n Gweithio i Gymru (2009)
- Yr Angen i Weithredu. Rhaglen Lythrennedd Genedlaethol, Llywodraeth Cymru (2012)
- Strategaeth Tlodi Plant Cymru a'r Cynllun Cyflawni (2010)
- Diogelu Plant: Gweithio gyda'n Gilydd o dan y Ddeddf Plant (2004) a Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan (2008)
- Arolwg Estyn o Wasanaethau Addysg Awdurdodau Lleol (2010)
- Cymry Ifainc: Young Wales – Cefnogi pobl ifainc 11-25 oed (2010)
- Strategaeth NEET Cymru 2010
- Diogelu Plant mewn Addysg (2010)

- Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg (2010)
- Strategaeth Genedlaethol ar gyfer y Gwasanaeth Ieuenctid yng Nghymru (2007)
- Mesur Dysgu a Sgiliau (Cymru) (2009)
- Plant a Phobl Ifainc yn Colli Addysg (Cylchlythyr Rhif 006/2010)
- Tuag at Fwyd Sefydlog a Dyfodol Gwell (2007)

Mae hefyd wedi'i lywio gan nifer o ddogfennau a chynlluniau strategol lleol:

- Strategaeth Gymunedol RhCT 2010-20
- Cynllun Plant a Phobl Ifainc RhCT 2011-14
- Sicrhau Newid. Cynllun Integredig Sengl RhCT 2013-16
- Cynllun Gweithredu Strategol RhCT 2012-15 Cefnogi Ymgysylltu mewn Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant
- Cynllun Busnes Strategol Addysg RhCT 'Pob Ysgol - Ysgol Dda' 2012-15
- Bob Plentyn: Bob Dydd. Strategaeth Presenoldeb RhCT 2011-13
- Cynllun Busnes Bwrdd Diogelu Plant Lleol 2010-13

Cyd-destun Lleol

Crynowyd y data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed (VP) canlynol ym mis Mai 2014 o'r boblogaeth ysgol yn ei chyfanrwydd ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2, 3 a 4 yn RhCT. Mae **Tabl 1** yn cyflwyno'r data yn ôl nifer y disgyblion yn RhCT ym mhob band ac mae **Tabl 2** yn dangos yr un data ond yn ôl canran y garfan benodol.

Cyfnod Allweddol/ Blwyddyn Cwricwlwm Cenedlaethol	Gwyn	Gwyrdd	Ambr	Coch	Cyfanswm
CA2	4777	3801	1470	481	10529
3	1232	959	363	122	2676
4	1191	1016	366	113	2686
5	1151	918	344	109	2522
6	1203	908	397	137	2645
CA3	2904	3073	1069	570	7616
7	974	993	331	170	2468
8	956	1032	365	188	2541
9	974	1048	373	212	2607
CA4	2850	1669	633	358	5510
10	1439	829	303	151	2722
11	1411	840	330	207	2788
Cyfanswm	10531	8543	3172	1409	23655

Tabl1: Nifer y disgyblion yn RhCT yn ôl Proffilio Grwpiau Agored i Niwed Coch, Ambr, Gwyrdd (VP RAG) Mai 2014

Cyfnod Allweddol/ Blwyddyn Cwricwlwm Cenedlaethol	Gwyn	Gwyrdd	Ambr	Coch	Cyfanswm
CA2	45.37%	36.10%	13.96%	4.57%	100.00%
3	46.04%	35.84%	13.57%	4.56%	100.00%
4	44.34%	37.83%	13.63%	4.21%	100.00%
5	45.64%	36.40%	13.64%	4.32%	100.00%
6	45.48%	34.33%	15.01%	5.18%	100.00%
CA3	38.13%	40.35%	14.04%	7.48%	100.00%
7	39.47%	40.24%	13.41%	6.89%	100.00%
8	37.62%	40.61%	14.36%	7.40%	100.00%
9	37.36%	40.20%	14.31%	8.13%	100.00%
CA4	51.72%	30.29%	11.49%	6.50%	100.00%
10	52.87%	30.46%	11.13%	5.55%	100.00%
11	50.61%	30.13%	11.84%	7.42%	100.00%
Cyfanswm	44.52%	36.11%	13.41%	5.96%	100.00%

Tabl 2: Canran y disgyblion yn RhCT yn ôl Proffilio Grwpiau Agored i Niwed Coch, Ambr, Gwyrdd (VG RAG) Mai 2014

Mae'r data'n dangos bod angen darparu ymyriadau wedi'u targedu yng Nghyfnod Allweddol 3 er mwyn lleihau'r tebygolrwydd o ymddieithrio o ddysgu o ganlyniad i sefyllfa economaidd gymdeithasol disgyblion. Mae'n dangos bod angen ymyriadau yn y cyfnodau pontio rhwng Cyfnodau Allweddol, gan fod y ganran uchaf o'r rhai mewn risg sylweddol o ymddieithrio a nodir yn 'Goch' ym Mlwyddyn 9.

1.1 Canfyddiadau Ymchwil

Yn fras, mae'r prif ffactorau sy'n cyfrannu at ymddieithrio addysgol yn cynnwys tlodi; anweithgarwch economaidd; bod yn agored i niwed emosiynol, corfforol, cymdeithasol ac ariannol; anallu uniongyrchol ac anuniongyrchol i gael mynediad i'r cwricwlwm traddodiadol; diffyg hunanhyder / dyheadau; lefel y cymorth ar gyfer dysgu y tu allan i'r ystafell ddosbarth; lefel y cysylltiad sydd gan yr ysgol â rhanddeiliaid allanol; ymgysylltu cymunedol; a lefelau hunaneffeithiolrwydd unigolion.

Mae ymddieithrio o ddysgu yn bryder difrifol ac yn un sydd wedi dod yn bryder cyhoeddus yn y blynyddoedd diwethaf gyda chynnydd yn nealltwriaeth y cyhoedd o'r term NEET (pobl nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant). Er bod yr ymwybyddiaeth gyhoeddus o nifer y bobl ifainc a ddisgrifir fel NEET wedi cynyddu, mae'r grŵp NEET yn parhau yn heterogenaidd ac mae gan y bobl ifainc yn y categori hwn amrywiaeth eang o nodweddion, anghenion, priodweddau ac uchelgeisiau (Kettlewell et al., 2012).

Mae papur 'Adnabod pobl ifainc mewn sydd mewn perygl o fod 'Ddim mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant' (NEET) yn y dyfodol' (2013) Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod ymddieithrio o ddysgu yn bryder difrifol. Mae'n gysylltiedig ag ystod o ganlyniadau negyddol i'r bobl ifainc eu hunain ac i gymdeithas yn gyffredinol, gan gynnwys lefelau cyrhaeddiad is; risg gynyddol o beidio â bod mewn cyflogaeth, addysg neu hyfforddiant (NEET); a risgiau cynyddol o ymddygiad gwrthgymdeithasol a throreddol, iechyd gwael, camddefnyddio sylweddau a beichiogrwydd ymysg pobl ifainc yn eu harddegau (Burgetee et al, 2011; Balfanz et al, 2009; Lehr et al, 2004; Dale, 2010).

Nid yw ymddieithrio o ddysgu yn derm hawdd i'w ddiffinio na'i fesur. Nid yw'n gategori sydd wedi'i ddiffinio'n glir ac mae nifer o ddiffiniadau o ymddieithrio i'w gweld yn y deunydd darllen. Yn gyffredinol, mae ymddieithrio'n cyfeirio at gyfres o agweddau sy'n ymwneud â chymhelliant pobl ifainc, y gwerth y maent yn ei weld mewn mynd i'r ysgol a'r pwysigrwydd a roddir ar gyrhaeddiad yn yr ysgol. Yna, mae'r agweddau hyn yn cael eu troi'n ymddygiad, gan gynnwys yr ymdrech a wneir i gwblhau gwaith, presenoldeb, ymddygiad ac yn y pendraw a ydynt yn aros ym myd addysg neu beidio. Felly, mae llawer o'r dangosyddion a ddefnyddir i fesur ymddieithrio yn ymwneud â symptomau person ifainc yn methu canolbwyntio neu'n ymddieithrio o ddysgu yn hytrach na'r weithred ei hun. Nododd astudiaeth gan Callanan et al (2009) dair lefel gyffredinol o ymddieithrio:

- **Tangyflawni ond nid ymddieithrio:** lle'r oedd tangyflawni'n deillio o ddiwyddiad/argyfwng neu ostyngiad mwy graddol mewn cyrhaeddiad.
- **Ymddieithrio cymedrol:** lle mae amrywiaeth yng nghyrhaeddiad a mwynhad o fynd i'r ysgol yn CA4. Roedd y ffactorau a gyfrannodd at

ymddieithrio'n gymhleth yn aml, ond yn llai difrifol na'r rhai a oedd yn ymddieithrio'n llwyr. Caiff hyn ei atal yn aml gan bresenoldeb rhyw ffactor amddiffynnol.

- **Ymddieithrio difrifol neu lwyr:** Y rhai a brofodd ostyngiad sylweddol mewn cyrhaeddiad a'r rhai sy'n NEET ar ôl gadael yr ysgol heb gymwysterau. Yn aml, roedd gan y grŵp hwn gasgliad o ffactorau cymhleth ac amlweddol yn cyfrannu at eu hymddieithrio.

Yng Nghymru mae'r ganran uchaf o unigolion NEET yn y DU o hyd. Dengys y ffigurau a'r gwaith ymchwil diweddaraf i niferoedd pobl ifainc NEET bod eu niferoedd yn sylweddol hefyd. Amcangyfrifir nad oedd 68,800 o bobl ifainc 16 i 24 oed yng Nghymru yn 2010 yn ymgysylltu ag addysgu, cyflogaeth neu hyfforddiant. Mae'r niferoedd hyn yn cynyddu ac yn debygol o barhau i wneud hynny yn ystod y dirywiad economaidd presennol.

Mae'r gyfradd ddiweithdra ar gyfer pobl ifainc 14 i 24 oed yng Nghymru ychydig yn uwch na chyfartaledd y Deyrnas Unedig. Pobl ifainc yw ychydig dan hanner y 115,000 o bobl oedran gweithio sy'n ddi-waith yng Nghymru, er mai dim ond un rhan o chwech o gyfanswm y boblogaeth oedran gweithio yw hyn.

Amcangyfrifodd Coles et al (2010) bod y costau oes gyfan ychwanegol sy'n gysylltiedig â bod yn NEET dros £160,000 y person yn Lloegr yn 2008. Wrth gymhwyso hyn â'r garfan gyfredol o bobl ifainc 16 i 18 oed yng Nghymru sy'n NEET, awgryma hyn y gallai'r costau i Gymru gyfan o fethu ag ymgysylltu â'r bobl ifainc hyn fod oddeutu £2 biliwn. Mae yna reidrwydd economaidd yn ogystal â moesol i sicrhau gwelliant.

Yng Nghymru, nid oedd gan 21% o bobl ifainc 16-18 oed sy'n NEET unrhyw gymwysterau o gymharu ag wyth y cant o'r boblogaeth gyfan rhwng 2008 a 2010 (Llywodraeth Cymru, 2012a). O ran pobl ifainc 19-24 oed yn yr un cyfnod, nid oedd gan 26% o'r rhai oedd yn NEET unrhyw gymwysterau o gymharu â 9% o'r boblogaeth gyfan (Llywodraeth Cymru, 2012a).

Y bobl ifainc a ystyrir eu bod yn y perygl mwyaf o fod yn NEET yw'r rhai sydd wedi ymddieithrio o'r ysgol, sy'n chwarae triwant yn rheolaidd, sydd â lefelau sgiliau sylfaenol isel, neu sydd heb fawr ddim cymwysterau os o gwbl. (Llywodraeth Cynulliad Cymru, 2009).

Mae'r gwaith o glustnodi pobl ifainc sydd mewn perygl o ymddieithrio a bod yn NEET drwy ddefnyddio nodweddion demograffig yn cael ei lywio gan brofiad a/neu arsylwi gan ymarferwyr gan amlaf (Batten a Russell, 1995) a chanfyddiadau ymchwil. Mae astudiaethau niferus wedi ceisio deall nodweddion pobl ifainc sy'n ymddieithrio a'r ffactorau sy'n sbarduno pobl ifainc i fod yn NEET. Mae astudiaethau Dale, 2010; DELNI, 2010; Coles et al, 2002 wedi nodi'r nodweddion demograffig canlynol sy'n gyffredin i bobl ifainc sy'n NEET:

- Mewn gofal, wedi gadael gofal neu sydd ar ymylon gofal (LAC),
- Gofalwyr.

- Rhieni ifainc,
- Anabledd corfforol/anabledd dysgu/salwch cronig,
- Salwch meddwl,
- Anfantais economaidd,
- Digartrefedd a/neu fyw mewn llety rhent,
- Rhiant(rhieni) sy'n ddi-waith neu mewn galwedigaethau llaw heb sgiliau,
- Byw mewn ardaloedd lle mae llawer o ddiweithdra,
- Aelodau o rai grwpiau lleiafrifoedd ethnig.

Gellir dehongli'r nodweddion hyn fel ffactorau risg (Uned Allgáu Cymdeithasol, 2000, 1999; Llywodraeth Cynulliad Cymru, 2009) ac maent wedi'u defnyddio ar lefel leol i ddatblygu systemau i nodi disgyblion sydd mewn perygl o fod yn NEET.

Dengys ymchwil mai anfantais economaidd gymdeithasol yw'r prif rwystr unigol i gyflawni mewn addysg ac, er gwaethaf canfyddiadau ymchwil helaeth, nid yw dysgwyr o gefndiroedd difreintiedig yn cyflawni cystal â'u cyfoedion o hyd. Dywed Estyn (2011) bod y rhan fwyaf o ysgolion yn dal i fethu targedu cymorth yn benodol at ddysgwyr difreintiedig, yn enwedig rhai â chyrhaeddiad ar lefelau cyfartalog neu uwch. Mae ysgolion yn well yn nodi a chefnogi dysgwyr sy'n tangyflawni, boed y rheini'n ddifreintiedig neu beidio.

Ar hyn o bryd, mae tlodi'n effeithio ar un o bob tri o blant a phobl ifainc yng Nghymru. Mae'r ffigurau tlodi plant diweddaraf yn amcangyfrif bod 32% o blant yng Nghymru yn byw ar aelwydydd ag incwm sy'n is na 60% o'r incwm canolrifol ar ôl ystyried costau tai. Mae hyn yn cynrychioli oddeutu 200,000 o blant (Llywodraeth Cynulliad Cymru, 2010). Mae tystiolaeth fod tlodi ac agweddau gwael at fynd i'r ysgol yn cydberthyn hefyd (Reid, 2005; Egan, 2007; Egan, 2011).

Mae gwaith ymchwil sylweddol sy'n darparu tystiolaeth o'r cysylltiad rhwng tlodi a'r bwlch mewn cyflawniadau addysgol rhwng pobl ifainc freintiedig a difreintiedig. Mae'r bwlch i'w weld mewn gallu gwybyddol erbyn cyrraedd 9 mis oed a gellir dweud ei fod yn sylweddol erbyn 3 oed pan fo plant yng Nghymru o gefndiroedd difreintiedig yn dechrau'r ysgol flwyddyn y tu ôl i gyd-ddisgyblion mwy breintiedig yn aml (Hansen a Joshi, 2007). Nododd adolygiad ac archwiliad Egan yn 2007 o gyfres o bapurau ymchwil a gyhoeddwyd gan Sefydliad Joseph Rowntree y canlynol sy'n adlewyrchu'r sefyllfa yng Nghymru:

- Gostyngiad sylweddol mewn tlodi plant yng Nghymru rhwng 1999 a 2005, ond fawr ddim cynnydd ychwanegol ers hynny: mae'r ffigur oddeutu 27% ar hyn o bryd.
- Dosbarthiad daearyddol anghyson tlodi plant: mae'r crynhoad mwyaf yn chwe ardal awdurdod lleol cymoedd 'ôl-ddiwydiannol' y De.
- Mae lefelau cyrraeddiad yng Nghymru ymysg pobl ifainc 14 ac 16 oed y tu ôl i wledydd a rhanbarthau eraill y DU ar y cyfan.
- Mae 14% o bobl ifainc 16 oed yn methu cael 5 TGAU ar unrhyw lefel.
- Mae 10% o bobl ifainc 16-18 oed yn NEET.

- Mae nifer y bobl ifainc 14-19 oed sy'n dilyn cymwysterau galwedigaethol yn isel o gymharu â safonau'r DU ac Ewrop.
- Nid yw 25% o bobl ifainc 19 oed wedi cyflawni cymhwyster Lefel 2. Bydd y bobl ifainc hyn yn fwy tebygol o brofi cyflog isel ac anweithgarwch economaidd.
- Mae ysgolion effeithlon yn gwneud gwahaniaeth: awgryma ymchwil Joseph Rowntree y gallant ychwanegu hyd at 14% o werth at ganlyniadau.

Fodd bynnag, mae cysylltiad cryf rhwng anfantais a chyrhaeddiad addysgol isel:

- Mewn ysgolion gyda'r ganran isaf o brydau ysgol am ddim, methodd 6% o bobl ifainc 16 oed gyflawni 5 TGAU yn 2004;
- Mewn ysgolion gyda'r cyfraddau uchaf o brydau ysgol am ddim, methodd 27% o ddisgyblion 16 oed gyflawni hynny;
- Mae plant o gefndiroedd heb sgiliau bum gwaith llai tebygol o dderbyn addysg bellach ac uwch na'r rhai o gefndiroedd mwy cefnog.

Mae'r rhesymau sydd wrth wraidd y dystiolaeth hon o'r bwloch mewn cyrhaeddiad yn cynnwys:

- Amodau tai gorlawn;
- Disgwyliadau a dylanwad grwpiau cyfoed;
- Effaith gwarthnod a bwlio;
- Anawsterau stigma ac ymddygiad;
- Lefelau uwch o anghenion dysgu ychwanegol;
- Ymddieithrio o addysg ysgol uwchradd;
- Mwy o debygolrwydd o feichiogrwydd yn yr ardegau.

Gan ymchwilio ymhellach i'r canfyddiadau hyn, mae Egan (2011), yn y papur Education Equity and School Performance in Wales, yn archwilio'r annhegwch mewn cyflawniadau addysgol yng Nghymru ymhellach a'r bylchau rhwng myfyrwyr breintiedig a difreintiedig. Dengys dangosyddion:

- Gyda Phrydau Ysgol am Ddim fel y dangosydd mwyaf dibynadwy ar gyfer anfantais economaidd gymdeithasol mewn ysgolion, mae disgyblion 7, 11, 14 ac 16 oed sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim yng Nghymru'n perfformio'n sylweddol salach na disgyblion o gefndiroedd mwy cefnog. Mae'r bwloch hwn yn cynyddu ymhellach wrth iddynt heneiddio.
- Erbyn cyrraedd 7 oed, mae disgyblion prydau ysgol am ddim eisoes 21% y tu ôl i'w cymheiriaid mwy breintiedig.
- Erbyn cyrraedd 15 oed, mae 62% o ddisgyblion nad ydynt yn gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim yn llwyddo i gael pum TGAU neu fwy, ond mae hyn yn gostwng i 34% ar gyfer disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim.

Mae canfyddiadau Egan (2011) yn dod i'r casgliad bod y data hwn yn awgrymu bod y rhai o gefndiroedd mwy difreintiedig yn fwy tebygol o:

- Fod â phresenoldeb gwael yn yr ysgol a bod â chyfraddau gwahardd uwch
- Bod yn fwy tebygol o beidio â hoffi mynd i'r ysgol

- Bod yn llai tebygol o gymryd rhan mewn addysg ôl-16 ac ôl-19 nad yw'n orfodol, yn enwedig addysg uwch
- Bod mewn mwy o berygl o fod yn NEET
- Bod yn fwy tebygol o gael cymwysterau addysgol a sgiliau is, bod yn oedolion difreintiedig ac ailadrodd y cylch amddifadedd hwn gyda'u plant eu hunain.

Mae deall y rhesymau pam y gallai person ifanc fod mewn perygl o ymddieithrio o ddysgu, yn ogystal â'r tebygolrwydd y bydd yn ymddieithrio yn hollbwysig i ostwng nifer y bobl ifainc sy'n NEET yn y wlad hon (NERF, 2013).

Awgryma ymchwil mai presenoldeb, ymddygiad a chyrhaeddiad yw'r dangosyddion mwyaf pwerus o ymddieithrio (Llywodraeth Cymru, 2014). Yng Nghymru, mae pobl ifainc sy'n NEET yn debygol o fod â hanes o fod yn absennol o'r ysgol, gyda chyfradd triwantiaeth barhaus o 15.4% ar gyfer y grŵp NEET o gymharu â 3.3% ar gyfer y garfan yn gyffredinol (Llywodraeth Cymru, 2009). Mae elfennau amrywiol ymddygiad, megis cyrhaeddiad a phresenoldeb, yn bwysig oherwydd y gellir eu newid ac felly drwy eu defnyddio i nodi'r rhai sydd mewn perygl o fod yn NEET mae cyfle i ymyrryd a'i atal rhag digwydd mewn gwirionedd.

Mae cysylltiad agos rhwng cyrhaeddiad isel a'r risg o fod yn NEET. Ar sail data o'r blynyddoedd diwethaf, rydym yn gwybod bod 39.2% o'r grŵp NEET yng Nghymru heb gyflawni Lefel 1 yng Nghyfnod Allweddol 4, o gymharu â 4.7% o'r grŵp nad ydynt yn NEET. Cafwyd canlyniadau tebyg ar gyfer cyflawniadau Lefel 2 (ni chyflawnodd 80.5% o'r grŵp NEET Lefel 2 o gymharu â 27.9% o'r grŵp nad ydynt yn NEET). Mae'r perygl cymharol o fod yn y grŵp NEET i rywun nad yw'n cyflawni Lefel 2 bron i 10 gwaith yn fwy na rhywun sy'n cyflawni Lefel 2. O ran y plant a'r bobl ifainc hynny gyda lefelau presenoldeb ysgol gwael, mae eu cyfleoedd i gyflawni yn lleihau'n sylweddol.

Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru wedi rhoi mentrau polisi amrywiol ar waith ym maes addysg a hyfforddiant yng Nghymru yn y blynyddoedd diwethaf sydd â'r nod o fynd i'r afael ag effaith tloedi ac anfantais ar ganlyniadau addysgol. Mae'r rhain yn cynnwys y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion (Llywodraeth Cynulliad Cymru, 2008), Ysgolion Bro a Chodi Cyrhaeddiad a Safonau Addysgol Unigolion (Rhagori). Mae'r pwyslais cynyddol ar les yn Fframwaith Arolygu Cyffredin ESTYN a lles dysgwyr sydd wrth wraidd y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion (FfEY) yn rhoi ffocws i waith ysgolion ar fynd i'r afael ag effaith anfantais. I gefnogi gwaith ysgolion ac awdurdodau lleol wrth fynd i'r afael ag effaith tloedi ar gyrhaeddiad a chanlyniadau addysgol fel blaenoriaeth genedlaethol, cyflwynwyd y Grant Effeithiolrwydd Ysgolion yn 2011-12. O fis Ebrill 2012 ymlaen, ategwyd hyn gyda chyflwyniad Grant Amddifadedd Disgyblion newydd a delir yn uniongyrchol i bob ysgol yn ôl nifer y disgyblion difreintiedig dros 5 oed (y rhai sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim) ar gofrestr yr ysgol. Yn y tymor byr, mae cyflwyno cyllid y Grant Amddifadedd Ysgolion yn gyfle allweddol i ysgolion fuddsoddi mewn dulliau effeithiol o fynd i'r afael ag effaith amddifadedd.

"In addition to specific funding programmes and grants... approaches that combine whole school improvement with specific

pupil level interventions will be necessary to ensure that schools improve overall and that attainment gaps narrow” (Burge, et al., 2012)

Mae'r ffrydiau cyllid hyn yn galluogi i athrawon, ysgolion ac awdurdodau lleol wneud cynnydd sylweddol wrth fynd i'r afael â'r bwch tlogi rhwng cyrhaeddiad gwahanol grwpiau o ddisgyblion.

Yn yr un modd ag ymddieithrio, mae achosion presenoldeb gwael yn yr ysgol yn gymhleth iawn (Reid, 2005), ond mae ymchwil wedi nodi nifer o ffactorau sy'n cydberthyn i bresenoldeb isel. Mae'r rhain yn cael eu categorio'n fras gan Reid fel rhesymau cymdeithasol, seicolegol a sefydliadol (Reid, 2008). Mae ymchwil wedi dangos nad un rheswm yn unig sydd am absenoldeb person ifanc o'r ysgol yn aml iawn, ond cyfuniad o sawl mater a all fod wedi deillio o achos cychwynnol.

Mae nifer o ffactorau cysylltiedig â'r teulu a all gyfrannu'n sylweddol at bresenoldeb gwael yn yr ysgol ac ymddieithrio addysgol. Nodir tlogi ac anghydraddoldeb cymdeithasol fel ffactorau pwysig o ran presenoldeb yn yr ysgol (Reid, 2005). Gall tlogi fod yn sail i lawer o broblemau eraill, sy'n rhwystrau ychwanegol i bresenoldeb, megis tai annigonol a diffyg pethau sylfaenol fel bwyd, dillad a chludiant. Bydd llawer o blant a phobl ifainc yn teimlo'n hunanymwybodol ac anghyfforddus heb ddillad ysgol iawn a hylendid personol digonol, a gall herio gan staff a pherthynas wael â chyfoedion/bwlio ddeillio o hynny.

Mae nifer o elfennau o fewn teuluoedd sy'n peri straen sy'n gallu creu rhwystrau ymarferol i bresenoldeb ac ymgysylltu â dysgu. Mae ffactorau sy'n arwain at amgylchedd cartref sy'n peri straen neu sy'n ddi-drefn yn gyffredin yng nghartrefi triwantiad a disgyblion sy'n absennol yn barhaus. Mae'r ffactorau hyn yn cynnwys byw mewn cartrefi gorllawn a thai o ansawdd gwael; salwch rhieni a rhieni'n camddefnyddio alcohol neu sylweddau; trais a cham-drin domestig; a chyfranogiad gwasanaethau cymdeithasol yn sgil ysgaru, gwahanu, trais a chamdriniaeth (Reid, 2005; Egan, 2007).

Mae lefel cefnogaeth a chyfranogiad rhieni yn y dysgu yn un o'r ffactorau allweddol sy'n arwain at y risg bosibl o ymddieithrio. Un ffactor a nodir yn aml sy'n cyfrannu at bresenoldeb gwael yw'r diffyg blaenoriaeth a roddir i addysg gan rieni (Malcolm et al, 2003). Mewn aelwydydd heb waith a chymunedau difreintiedig, gall dyheadau isel ddod yn rhan o'r diwylliant ac efallai na fydd plant a phobl ifainc byth yn meithrin gwerthfawrogiad o fynd i'r ysgol. Gall diffyg amser a chefnogaeth gan rieni i ddysgu amharu ar ddatblygiad sgiliau allweddol ac arwain at anawsterau wrth ddysgu, sydd, yn eu tro, yn tansellio hunanhyder. Mae ymchwil wedi datgelu bod cyfranogiad rhieni yn cael mwy o effaith ar ganlyniadau plant - gan gynnwys eu presenoldeb - nag ansawdd yr hyn a gynigir yn yr ysgol (Reid, 2009; Egan, 2007; Egan 2011). Mae triwantiad ail a thrydedd genhedlaeth yn achos pryder mawr i weithwyr proffesiynol sy'n gweithio gyda disgyblion sydd â phresenoldeb gwael (Reid, 2008). Gwelodd Daziel a Henthorne (2005) bod gan rieni oedd â'r presenoldeb gwaethaf eu hunain yn yr ysgol gyfran uwch o blant â phresenoldeb gwael.

1.2 Grwpiau agored i niwed

Gall grwpiau penodol o ddisgyblion fod yn arbennig o agored i ymddieithrio a nodweddir gan eu presenoldeb gwael yn yr ysgol neu o ganlyniad i hynny. Mae rhai ohonynt yn cynnwys Troseddwr Ifainc, Gofalwyr Ifainc, Plant sy'n Derbyn Gofal, Plant Sipsiwn a Theithwyr, plant sydd ar y Gofrestr Amddiffyn Plant, plant wedi'u heffeithio gan drais domestig, plant wedi'u heffeithio gan riant yn y carchar a rhieni yn eu harddegau. Enghreifftiau yn unig yw'r rhain, ac nid yw'n rhestr gyflawn.

Lle'r ydym wedi cael mynediad i'r setiau data perthnasol, rydym wedi ymgorffori data grwpiau agored i niwed fel rhan o'r gwaith Proffilio Grwpiau Agored i Niwed. Fodd bynnag, mae grwpiau o ddisgyblion y gwyddom sydd mewn perygl o ymddieithrio lle nad oes gennym setiau data canolog ar hyn o bryd. Mae'r grwpiau hyn yn cynnwys:

- Sipsiwn a Theithwyr
- Disgyblion beichiog / Rhieni yn eu harddegau
- Plant wedi'u heffeithio gan riant yn y carchar
- Gofalwyr ifainc
- Plant a leolir i'w mabwysiadu gyda theuluoedd yn RhCT
- Plant teuluoedd Lluoedd Arfog Ei Mawrhydi

Plant Sipsiwn a Theithwyr

Mae Adran 444(b) o Ddeddf Addysg 1996 yn cydnabod sefyllfa arbennig Teuluoedd Teithwyr. Mae rhieni sy'n Deithwyr wedi'u diogelu rhag collfarn am beidio mynychu'r ysgol os gall y rhiant profi:

- Ei fod ef neu hi yn gysylltiedig â masnach neu fusnes sy'n golygu teithio o le i le
- Bod y plentyn wedi mynychu'r ysgol fel disgybl cofrestredig mor rheolaidd ag y bo natur y fasnach neu'r busnes hwnnw'n caniatáu hynny
- Bod y plentyn, os yw dros 6 oed, wedi mynychu'r ysgol am o leiaf 200 o sesiynau (hanner diwrnod) yn ystod y deuddeg mis blaenorol.

Lle bo plant teithwyr wedi cofrestru gyda mwy nag un ysgol, rhaid cofnodi absenoldeb wedi'i awdurdodi yn yr ysgol nad yw'n ei mynychu ar y pryd – cyn belled â'u bod yn mynychu'r ysgol arall.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn:

<http://wales.gov.uk/docs/dcells/publications/1006287attendance4cy.pdf>

Mae gan y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles ddyletswydd i sicrhau bod plant Sipsiwn a Theithwyr yn derbyn addysg briodol ac mae'n darparu cymorth arbenigol ar gyfer y grŵp hwn. Lle mae ysgolion yn ymwybodol o symudiadau plant Sipsiwn a Theithwyr, h.y. dechrau o'r newydd/dychwelyd/gadael, mae gofyn iddynt gwblhau Ffurflen Hysbysu Lles a'i chyflwyno i'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles.

Beichiogrwydd yn yr Arddegau

Mae tuedd i ferched yn eu harddegau sy'n beichiogi fod â hanes o bresenoldeb gwael yn yr ysgol eisoes (Barnardos, 2010). Gall y straen corfforol ac emosiynol o fod yn feichiog achosi i berson ifanc golli rhannau o wersi yn ogystal â dyddiau o ysgol, ac eithrio eu hunain yn llwyr o bosibl a rhoi'r gorau i fynychu. Gall hyn arwain hefyd at ddisgyblion beichiog yn cael cynnig amserlenni â llai o oriau ac i gael eu haddysgu y tu allan i'r ysgol (ibid.). Mae Barnardos wedi mynegi pryderon am wahardd disgyblion tra'n feichiog am resymau iechyd a diogelwch ac am y diffyg cefnogaeth i famau ifainc ddychwelyd i addysg (Barnardos, 2010). Ar ôl genedigaeth y baban, nid yw'r fam ifanc yn gallu mynychu'r ysgol am fisoedd. Mae cronriad amser i ffwrdd drwy feichiogrwydd a gofalu am faban yn debygol o arwain at amser angenrheidiol sylweddol i ffwrdd, yn ogystal â'i gwneud yn anoddach iddynt ddychwelyd i'r ysgol. Mae diffyg cymorth teuluol gyda gofal plant yn rhwystr i ailintegreiddio i fywyd ysgol prif ffrwd yn yr hirdymor.

Plant wedi'u heffeithio gan riant yn y carchar

Bob blwyddyn mae oddeutu 200,000 o blant yng Nghymru a Lloegr yn cael y profiad o gael rhiant yn y carchar (Williams et al, 2012). Er y bydd gan y rhan fwyaf dad yn y carchar, amcangyfrifir bod cyfanswm o 18,000 o blant yn cael eu gwahanu oddi wrth eu mamau yn sgil carcharu bob blwyddyn (Corston, 2007). Yn ogystal â hyn, amcangyfrifir bod o leiaf 35,000 o blant pellach yn cael eu heffeithio gan garcharu brawd neu chwaer bob blwyddyn (Meek, 2006). Mae effaith carcharu rhiant yn y tymor byr a'r hirdymor yn sylweddol gyda phlant carcharorion tua thair gwaith yn fwy tebygol o gymryd rhan mewn gweithgarwch tramgwyddus o gymharu â'u cyfoedion (SCIE, 2008) a hefyd ddwywaith yn fwy tebygol o brofi anawsterau iechyd meddwl yn ystod eu bywydau (SCIE, 2008).

Gan y bydd 7% o blant yn cael y profiad o riant yn cael ei garcharu yn ystod eu blynyddoedd ysgol (Action for Prisoners Families a PACT), mae gan ysgolion swyddogaeth hanfodol wrth fynd i'r afael ag anghenion plant sy'n cael eu heffeithio gan garcharu. Bydd plant sydd â pherthynas yn y carchar yn dod i'r ysgol gydag anghenion penodol sy'n effeithio ar eu gallu i fynychu ac ymgysylltu â dysgu. Mae cydnabod yr anghenion hyn yn gam pwysig wrth sicrhau bod y plentyn yn teimlo'i fod yn cael ei gefnogi, gan gynorthwyo i wireddu ei botensial dysgu. Drwy fynd i'r afael â'r anghenion hyn, bydd ysgolion yn gallu cynllunio'n fwy effeithiol ar gyfer dysgu a bod yn rhan o'r broses a all dorri'r cylch troseddau trwy gynyddu dyheadau a chyflawniadau (Barnardo's Cymru 2014).

Un o'r heriau allweddol yn y maes gwaith hwn yw dod i wybod pwy yw'r plant penodol sy'n cael eu heffeithio (SCIE, 2008). Mae Barnardo's (2014) yn cydnabod bod y gallu i nodi plant carcharorion yn dibynnu'n aml ar wybodaeth leol ac nid yw'r wybodaeth hon yn cael ei rhannu ag ysgolion yn aml. Awdurdodau lleol sydd yn y sefyllfa orau i gasglu'r wybodaeth hon yn ganolog a'i rhannu ag ysgolion (ibid).

Gofalwyr Ifainc

Dengys ymchwil bod dyletswyddau gofalu yn effeithio ar bresenoldeb pobl ifainc yn yr ysgol. Pan fo person ifanc yn brif ofalwr ar aelwyd, naill ai am riant a/neu frawd neu chwaer, mae'n debygol y bydd problemau gyda chyfraddau

presenoldeb gan fod eu hymrwymiaidau y tu allan i'r ysgol yn llyncu llawer o'u hamser (Becker, Aldridge a Dearden, 1998). Mae'r berthynas rhwng presenoldeb gwael a gofalu yn debygol o fod yn gymhleth gan fod dyletswyddau gofalu yn effeithio hefyd ar iechyd corfforol a meddyliol; datblygiad personol, cymdeithasol ac emosiynol; a'r gallu i gwblhau gwaith cartref a gwaith dosbarth (Warren, 2007). Yn eu tro, mae'r ffactorau hyn yn ffactorau risg ar gyfer presenoldeb gwael yn yr ysgol ac ymddieithrio pellach oddi wrth ddysgu. Gall y ddibyniaeth ar ofalwyr ifainc i hunanddatgan amgylchiadau teuluol achosi anawsterau i wasanaethau sy'n ceisio darparu cymorth. Yn aml, mae gofalwyr ifainc yn amharod i ddweud eu bod yn ofalwyr oherwydd eu bod yn ofni cael eu stigmatiddio a chael eu trin yn wahanol i'w cyfoedion.

Plant sy'n cael eu mabwysiadu gan deuluoedd yn RhCT

Mae natur mabwysiadu wedi newid yn y degawdau diwethaf. Bellach, mae'r rhan fwyaf o blant yn cael eu mabwysiadu o ofal ac yn aml mae ganddynt anghenion cymhleth oherwydd eu profiadau bywyd cynnar. Bydd effaith profiadau o'r fath yn amrywio yn dibynnu ar oedran y plentyn, am ba hyd y maent wedi bod yn agored i gamdriniaeth a difrifoldeb y gamdriniaeth. Gallai'r effeithiau gael eu gwaethygu gan brofiadau yn y system ofal, lle gall oedi a symud lleoliadau'n aml beri dryswch ymysg plant a golygu nad ydynt yn ymddiried mewn oedolion.

Ar ôl i blentyn gael ei fabwysiadu'n gyfreithiol, bydd ei statws fel plentyn sy'n derbyn gofal yn cael ei ddiddymu. Mae gan blant sy'n cael eu mabwysiadu o ofal anghenion emosiynol, cymdeithasol ac addysgol amrywiol oherwydd eu profiadau bywyd cynnar, nad ydynt yn cael eu datrys drwy gael eu mabwysiadu o reidrwydd. O ganlyniad, mae rhieni sy'n mabwysiadu'n wynebu heriau na fyddai'n wynebu teuluoedd eraill yn eu hwynebu. Mae'n gyffredin i ymddygiad heriol ddod i'r amlwg beth amser ar ôl mabwysiadu ac awgryma ymchwil bod yr anawsterau hyn yn digwydd yn aml mewn cyfnodau o bontio ym mywyd plant, fel symud o un ysgol i un arall neu wrth gyrraedd eu harddegau (King, 2009).

Ers mis Ebrill 2014, mae pob ysgol yn Lloegr yn gallu manteisio ar gyllid Premiwm Disgybl ar gyfer disgyblion sydd wedi'u mabwysiadu o ofal ar yr un gyfradd â'r disgyblion hynny â statws plant sy'n derbyn gofal. Mae hyn yn cydnabod anghenion parhaus y garfan hon o ddisgyblion agored i niwed a'r swyddogaeth hollbwysig sydd gan ysgolion wrth helpu'r plant hyn yn emosiynol, yn gymdeithasol ac yn addysgol drwy ddarparu cymorth penodol, i godi eu cyrhaeddiad a diwallu eu hanghenion ehangach.

Efallai na fydd yn amlwg i staff ysgol bod plentyn wedi'i fabwysiadu gan ei bod yn well gan rai rhieni sy'n mabwysiadu a'r plant dan sylw beidio â rhannu'r wybodaeth hon gan eu bod yn ofni cael eu labelu a'u hynysu. Gall hyn arwain at heriau i ysgolion. Mae Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn cynnig ffordd o weld pwy yw'r disgyblion hynny y mae eu hanghenion yn llai amlwg, heb gyfrannu at labelu ac ynysu.

Mae plant sydd wedi'u mabwysiadu yn RhCT a oedd yn derbyn gofal gan RhCT eisoes wedi'u cynnwys mewn Proffiliau Grwpiau Agored i Niwed gan fod y set ddata plant sy'n derbyn gofal a ddefnyddir yn nodi unrhyw unigolion sydd wedi derbyn gofal yn RhCT. Fodd bynnag, mae nifer o blant sydd wedi'u mabwysiadu

sy'n byw yn RhCT wedi derbyn gofal gan Awdurdodau Lleol eraill cyn hynny ac felly'n cael eu cuddio rhag y broses hon.

Plant teuluoedd Lluoedd Arfog Ei Mawrhydi

Awgryma ymchwil nad yw plant y Lluoedd Arfog sy'n symud tŷ, newid ysgolion a chymunedau'n rheolaidd yn perfformio cystal mewn ysgolion â phlant nad ydynt yn blant y Lluoedd Arfog (Royal Caledonian Education Trust, 2014). Mae cryn dystiolaeth anecdotaidd hefyd i gefnogi'r farn fod y straen o gael rhiant mewn rhan o'r byd lle ceir gwrthdaro yn achosi pryderon i rai plant a all effeithio ar eu dysgu a'u hymddygiad (ibid.) Nid oes llawer o ymchwil ar gael ar hyn o bryd i'r effaith ar addysg y grŵp hwn o blant. Daeth adroddiad Ofsted 2011 i'r casgliad bod:

“Service children often attend many different schools over the course of their school life. This makes continuity of progression in learning hard to achieve and there is more we should be doing. Information about each child’s standards, progress and needs should be passed effectively.....too often this is not done well enough...” (Ofsted, 2011)

Datgelodd yr adroddiad bod llawer o blant y lluoedd arfog, gyda chymorth, yn dal i fyny neu'n rhagori ar gyflawniadau eu cyfoedion sifilaidd, ond nid yw rhai'n cyflawni'r graddau y gallent fod wedi'u cael pe na baent yn symud o gwmpas cymaint (Ofsted, 2011).

Un diffyg allweddol oedd nad oes un gronfa ddata gywir o blant y lluoedd arfog neu system effeithiol o olrhain eu symudiadau. Hefyd, ar y cyfan roedd diffyg cymorth a darpariaeth barhaus ar gyfer plant o deuluoedd y lluoedd arfog gan eu bod yn symud rhwng ysgolion, ac roedd y sefyllfa'n waeth mewn ardaloedd â nifer isel o blant lluoedd arfog a lle'r oedd llai o ddealltwriaeth o'u hanghenion (ibid.).

Mae diffyg data canolog hefyd yn cuddio maint y grŵp agored i niwed hwn. Ym mis Ionawr 2010, nododd Cyfrifiad Ysgol Blynyddol Lefel Disgyblion (PLASC) yr Adran Addysg 37,940 o ddisgyblion y lluoedd arfog yn Lloegr ac ym mis Tachwedd 2010, nododd cofnodion personél lluoedd arfog y Weinyddiaeth Amddiffyn bod 90,450 o blant a phobl ifainc ddibynnol 18 oed ac iau yn nheuluoedd personél milwrol ym mhoblogaeth y lluoedd arfog yn y DU a thramor.

Yn aml bydd presenoldeb yn yr ysgol yn ddangosydd allweddol ar gyfer newidiadau yn amgylchiadau teuluol pobl ifainc sy'n agored i niwed. Er bod sicrhau gwell lefel o bresenoldeb ysgol ledled RhCT yn flaenoriaeth, ni ddylid gwneud hyn ar draul anghenion a lles grwpiau sy'n arbennig o agored i niwed. Mae'n gwbl hanfodol bod ysgolion yn ystyried sefyllfa pob disgybl yn ôl teilyngdod ochr yn ochr â'r data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed mewn achosion o bresenoldeb gwael. Gallai methu gwneud hynny arwain at waethygu'r straen a'r pwysau a allai fod wedi arwain at absenoldeb yn y lle cyntaf, ac felly arwain at faterion presenoldeb pellach a dwysach. Mae'n bwysig bod ysgolion yn ymchwilio ymhellach i'r amgylchiadau teuluol lle nodir disgyblion yn 'Ambr' neu 'Goch' o ganlyniad i'r broses Proffilio Grwpiau Agored i Niwed mewn achosion o

absenoldeb o'r ysgol. Gall y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles (AWS) a'r Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid (YEPS) helpu gyda'r gwaith ymchwilio lle'n briodol. Mae'r ddau wasanaeth yn gweithio'n galed i ddarparu cymorth i grwpiau agored i niwed ac yn mynd ati'n ddiwyd i ganfod y disgyblion hynny a'u cyfeirio at sefydliadau sy'n gallu darparu cymorth arbenigol.

1.2.1 Data grwpiau agored i niwed

Mae'n hollbwysig bod pob asiantaeth sy'n gweithio gyda disgyblion agored i niwed yn cydweithio'n agos ac yn rhannu gwybodaeth er mwyn rhoi'r cyfle gorau posibl i'r disgyblion gynnal eu presenoldeb yn yr ysgol a lleihau'r risg o ymddieithrio hirdymor.

Er mwyn cefnogi'r gwaith o nodi disgyblion agored i niwed yn gywir, o ran y broses Proffilio Grwpiau Agored i Niwed a darparu cymorth wedi'i dargedu ar gyfer teuluoedd, o fis Medi 2014 ymlaen mae'n ofynnol i bob ysgol nodi disgyblion sy'n perthyn i'r grwpiau canlynol:

- Sipsiwn a Theithwyr
- Disgyblion beichiog / Rhieni yn eu harddegau
- Plant sy'n cael eu heffeithio gan riant yn y carchar
- Gofalwyr ifainc
- Plant a leolir i'w mabwysiadu gyda theuluoedd yn RhCT
- Plant teuluoedd Lluoedd Arfog Ei Mawrhydi

Rydym wedi datblygu Ffurflen Hysbysu Lles (gweler Atodiad 1) i alluogi ysgolion i wneud hyn (ar wahân i blant teuluoedd Lluoedd Arfog Ei Mawrhydi gan fod y swyddogaeth ar gael ar SIMS – gweler adran 1.9 y llawlyfr hwn).

Ar ôl cwblhau'r Ffurflen Hysbysu Lles, dylid ei chyflwyno'n electronig i'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles drwy'r cyfrif e-bost canolog aws@rctcbc.gov.uk

1.3 Cyfnodau Risg Uchel

Mae cyfnodau penodol o'r flwyddyn academaidd a chyfnodau ym mywyd disgyblion lle gall y risg o ymddieithrio gynyddu. Bydd llawer o ddisgyblion yn symud yn llwyddiannus drwy'r cyfnod pontio, ond bydd eraill yn wynebu problemau go iawn wrth geisio goresgyn y newidiadau sy'n eu hwynebu. I'r rhain, efallai y byddant yn datblygu ymddygiad osgoi, fel peidio â mynychu.

Mae datblygu Proffiliau Grwpiau Agored i niwed ar gyfer Cyfnod Allweddol 2 yn darparu'r modd i ysgolion nodi disgyblion sy'n debygol o fod yn agored i niwed yn ystod y cyfnodau pontio hyn. Gall gweithio mewn partneriaeth rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd sicrhau y gellir darparu'r cymorth sydd ei angen i reoli'r cyfnod newid ar gyfer y disgyblion a nodir. Mae nifer sylweddol o ysgolion yn defnyddio Prosiectau Pontio ac mae modelau amrywiol ar gael i ysgolion eu mabwysiadu. Argymhellir hefyd y dylid cynnwys rhieni disgyblion pontio yn gynnar yn y broses, gan fod hynny'n hyrwyddo cydweithrediad a chymorth - rhywbeth a fydd yn ddefnyddiol os yw presenoldeb neu ymddieithrio yn dod yn broblem yn ddiweddarach.

Pontio – Cyfnod Allweddol 2 i Gyfnod Allweddol 3

Mae llawer o ysgolion wedi clustnodi arweinydd cyswllt ar gyfer pontio blwyddyn 7 sy'n gweithio'n agos gydag arweinwyr cyswllt blwyddyn 6 a glustnodir i sicrhau pontio didrafferth i addysg uwchradd. Awgrymir bod pob ysgol yn mabwysiadu'r dull hwn ac yn ystyried defnyddio neu sefydlu 'Ysgolion Haf Pontio' i ddarparu cymorth ar gyfer y cyfnod hwn ar gyfer y bobl ifainc fwyaf agored i niwed.

Gellir defnyddio data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i lywio trafodaethau rhwng ysgolion cynradd ac uwchradd mewn perthynas â nodi anghenion disgyblion penodol cyn eu cyfnod pontio i'r ysgol uwchradd. Gall hefyd gefnogi nifer o brosesau sefydliadol ysgolion, gan gynnwys dyrannu disgyblion i ddosbarthiadau penodol, paru grwpiau penodol â thiworiaid cofrestru/dosbarth a chynllunio a darparu ymyriadau meithrin. Dylai tiwtoriaid dosbarth a staff bugeiliol mewn ysgolion uwchradd fod yn ymwybodol o ddisgyblion sy'n ymuno â'r ysgol a nodir fel disgyblion 'ambr' neu 'goch' o ddata Proffilio Grwpiau Agored i Niwed Blwyddyn 6.

Pontio – Cyfnod Allweddol 3 i Gyfnod Allweddol 4

Wrth ddewis eu hopsiynau ym Mlwyddyn 9, mae pobl ifainc yn cymryd eu camau cyntaf i ddiffinio eu gyrfaeodd ôl-16.

Gall dulliau arferion gorau amrywio yn ôl anghenion unigol, ond dylent gynnwys: annog pobl ifainc i fynychu gweithdai i ystyried meysydd gyrfa yn y dyfodol; llwybrau galwedigaethol o gymharu â llwybrau academaidd; a chyfranogiad rhieni i'w galluogi i wneud y penderfyniadau gorau yn y cyfnod hwn.

Yn y cyfnod pontio hwn, rhwng Cyfnodau Allweddol 3 a 4, y bydd data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn cael ei rannu gyntaf â Gyrfa Cymru. Yna, bydd y data'n cael ei ddadansoddi gan Gyrfa Cymru ar sail Model Lefel 5 RhCT ar gyfer

fframwaith Ymgysylltu a Dilyniant Cyfnod Allweddol 4 (gweler Atodiad 3). Mae lefel y cymorth sydd ar gael i bob disgybl ym mhob un o'r bandiau Coch, Ambr, Gwyrdd (RAG) gan Gyrfa Cymru i'w gweld yn adran 2.1.7 y llawlyfr hwn.

Pontio – Cyfnod Allweddol 4 i Ôl-16

Gall y cyfnod pontio rhwng Blwyddyn 11 ac ôl-16 fod yn anodd i bobl ifainc, hyd yn oed y rhai sydd â chynlluniau cyrchfan ôl-16 clir. I'r bobl ifainc hynny sydd wedi derbyn cymorth ychwanegol mewn ysgolion prif ffrwd, gall fod yn gyfnod o ansicrwydd ac unigedd os ydynt wedi penderfynu gadael yr amgylchedd ysgol. Er mai sicrhau'r canlyniadau TGAU sydd eu hangen i fynd ymlaen i gyrraedd eu cyrchfan ôl-16 dewisol a ystyrir fel y prif rwystr y mae'n rhaid i bobl ifainc ei oresgyn fel arfer, mae'n bwysig bod yn ymwybodol o'r effeithiau cymdeithasol ac emosiynol y gall y cyfnod hwn eu cael ar unigolion. Nid y canlyniadau'n unig sy'n pennu a yw person ifanc yn troi'n NEET. Gallai person ifanc sydd wedi llwyddo i gael A-C yn bennaf fod yn yr un perygl o fod yn NEET â chyfoed sydd wedi cael canlyniadau is na lefel 2, yn dibynnu ar eu dilyniant Gyrfa a bwriedig. Dyna pam ei bod yn hollbwysig bod pobl ifainc yn ymwybodol o ble y gellir cael gwybodaeth, cyngor ac arweiniad priodol i'w cefnogi gyda'r cam nesaf.

Lluniwyd dogfen '*Successful Transition and Progression Good Practice Guide for Schools*' RhCT ym mis Ebrill 2013, ac mae copïau ar gael gan y Cydgysylltydd Cefnogi Ymgysylltu mewn Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant (SEETs) (gweler Atodiad 7).

Symud yn ystod y flwyddyn

Boed disgyblion yn symud ysgol oherwydd eu bod yn symud tŷ yn aml neu am fod problemau heb eu datrys mewn ysgol benodol, bydd hyn yn cynyddu'r risg o ymddieithrio ar gyfer y disgyblion. Fel gyda phontio, mae symud yn ystod y flwyddyn yn golygu newid mawr i ddisgyblion a gall fod yn brofiad sy'n tarfu'n sylweddol ar yr unigolyn dan sylw gan ei fod yn ymwneud â sefyllfa anghyfarwydd ac anhysbys.

Anfonir copïau o'r holl dderbyniadau sy'n digwydd yn ystod y flwyddyn gan y Timau Derbyniadau at AWS i sicrhau bod disgyblion sydd â phresenoldeb gwael yn cael digon o gefnogaeth wrth symud ac i sicrhau bod eu problemau presenoldeb yn cael eu hystyried yn nhermau gyrfa ysgol disgyblion yn hytrach nag yn nhermau'r ysgol a fynychwyd.

Mae newidiadau wedi'u gwneud i'r broses o wneud cais i symud ym Mlynnyddoedd 9, 10 ac 11 o fis Medi 2014 ymlaen er mwyn mynd i'r afael â'r lefelau uchel o symud ganol blwyddyn yn y cyfnod hwn yn yr ysgol a darparu cefnogaeth uniongyrchol i ddisgyblion sy'n wynebu tarfu ar eu haddysg. Yn ogystal â hyn, mae symud ddwywaith neu fwy yn ystod y flwyddyn yn cael ei ddatblygu fel set ddata i'w chynnwys wrth lunio data proffilio grwpiau agored i niwed, er mwyn gallu nodi'r disgyblion hynny sydd mewn perygl o ymddieithrio yn fwy effeithiol.

1.4 Dangosyddion grwpiau agored i niwed

Mae'r gwaith o ddatblygu pecyn Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn RhCT wedi cymryd dros ddwy flynedd gan fod cynhyrchu data mor gywir â phosibl yn hollbwysig.

Roedd y cyfnod datblygu cyntaf yn canolbwyntio ar nodi'r disgyblion hynny yng Nghyfnod Allweddol 4 sydd mewn perygl o beidio â sicrhau cyrchfannau pontio Ôl-16. Gan weithio ochr yn ochr â'r Garfan Gwella Data canolog Addysg a Grŵp Llywio Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant (SEET) RhCT, datblygwyd proffil o ffactorau hysbys y tybiwyd eu bod yn cynyddu'r risg o ymddieithrio (Filmer-Sankey a McCrone; 2012). Roedd y rhain yn cynnwys:

- **Presenoldeb gwael yn yr ysgol**
- **Plant sy'n cael eu haddysgu y tu allan i addysg brif ffrwd**
- **Plant sy'n Derbyng Gofal**
- **Plant ar y Gofrestr Amddiffyn Plant**
- **Statws Plentyn mewn Angen**
- Pobl ifainc ag ymddygiad troseddol
- Rhieni ifainc
- Gofalwyr ifainc
- Teithwyr
- Materion tai
- Diffyg cefnogaeth rhieni
- Materion meddygol
- **Derbyn prydau ysgol am ddim**
- **Wedi'u gwahardd**
- **Saesneg fel iaith ychwanegol**
- **AAA**

Drwy ddadansoddi ffynonellau data dibynadwy, gwelwyd nad oedd yn bosibl cael mynediad i ddata lleol ar gyfer pob un o'r ffactorau uchod. Y ffactorau mewn teip trwm uchod yw'r rhai a oedd ar gael i'r Garfan Data. Gofynnwyd i dros 30 o weithwyr proffesiynol o sawl disgyblaeth wahanol ystyried pob un o'r ffactorau hyn o ran pa mor gyfrannol (effaith uniongyrchol) a pharhaus (effaith hirdymor) oeddynt mewn perthynas â gallu unigolion i ymgysylltu ag addysg, cyflogaeth a hyfforddiant. Gofynnwyd i bob gweithiwr proffesiynol roi gradd i bob ffactor ar y sail hon. Yna, defnyddiwyd adroddiad pwysoli er mwyn gallu graddio ymddieithriad posibl disgyblion sydd â phrofiad o bob un o'r ffactorau hyn. Pwysolwyd y graddau yn y ffordd ganlynol:

Ffactor	Gradd Cyfnod Allweddol 4
Prydau Ysgol am Ddim	1
Presenoldeb 90%-86%	1
Presenoldeb 85%-51%	2
Presenoldeb o dan 50%	3
Saesneg fel iaith ychwanegol	1

Addysg heblaw am ysgol	3
Gwahardd	2
Plentyn mewn Angen (CS*)	3
Amddiffyn Plant (CS*)	3
Plentyn sy'n derbyn gofal (CS*)	3
Gweithredu AAA	1
Gweithredu AAA a Mwy	2
Datganiad AAA	3

Mae'r raddfa ar gyfer Cyfnod Allweddol 4 rhwng 0-16. Drwy ddefnyddio system fandio gyfanredol, didoli'r disgyblion yn y ffordd ganlynol:

- Gradd 0 = Gwyn
- Gradd 1-2 = Gwyrdd
- Gradd 3-4 = Ambr
- Gradd 5-16 = Coch

Defnyddiwyd yr adroddiad pwysoli a'r bandio gyda charfan blwyddyn 11 yn RhCT yn 2012 (heblaw am Ysgolion Arbennig) a greodd broffil grwpiau agored i niwed ar gyfer pob ysgol. Cytunwyd o'r dechrau y byddai sgôr pob disgybl yn parhau'n gyfrinachol er mwyn osgoi stigmatiddio neu labelu. Felly, roedd rhestr disgyblion Cyfnod Allweddol 4 gyda bandiau Coch, Ambr, Gwyrdd ar gael i ysgolion uwchradd. Mae Penaethiaid Bugeiliol Uwchradd RhCT a phartneriaid Grŵp Llywio SEET wedi cyfrannu at brofi'r data hwn er mwyn sicrhau bod y proffilio yn nodi'r disgyblion hynny y gwyddom eisoes sydd angen lefel o gymorth ychwanegol i ymgysylltu â dysgu. Roedd yr adborth gan y ddwy garfan o randdeiliaid yn gadarnhaol iawn:

“Roeddwn i'n credu fod y proffilio'n adnodd defnyddiol iawn. Tynnodd fy sylw at un neu ddau o ddisgyblion na fyddai'r ysgol wedi'u hystyried i fod yn agored i niwed. Roedd hyn yn werthfawr iawn gan fod un o'r merched roeddech chi wedi'u nodi wedi profi anawsterau domestig sylweddol iawn yn ddiweddar ac roedden ni'n gallu ymdrin â'r sefyllfa'n rhagweithiol.

Cytunwyd yn y cyfarfod dirprwyon bugeiliol diwethaf y byddai rhywbeth fel hyn yn arwain y sector pe baem yn gallu cael y wybodaeth hon am ddisgyblion blwyddyn 7 o'r dechrau.” (Ebrill 2013)

Ers creu'r proffil cychwynnol o ffactorau hysbys, mae gwaith pellach wedi arwain at gynnwys setiau data sy'n cynnwys y ffactorau ychwanegol canlynol:

- Ymddygiad gwrthgymdeithasol
- Plant sy'n cael eu heffeithio gan drais domestig Atgyfeiriadau Cynhadledd Asesu Risg Amlasiantaeth (MARAC)

Pwysolwyd y graddau ar gyfer y ffactorau hyn yn y ffordd ganlynol:

Ffactor	Gradd Cyfnod Allweddol 4
Digwyddiad MARAC 1	1
Digwyddiadau MARAC 2	2
Digwyddiadau MARAC 3	3
Ymddygiad gwrthgymdeithasol Cyfnod 1	1
Ymddygiad gwrthgymdeithasol Cyfnod 2	2
Ymddygiad gwrthgymdeithasol Cyfnod 3	3

Yn dilyn llwyddiant cynhyrchu data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed ar gyfer Cyfnod Allweddol 4, dechreuwyd ar y gwaith o ddiwygio'r adroddiad pwysoli a'r graddau ar gyfer disgyblion Cyfnod Allweddol 3. O ystyried y gwahaniaeth yn oedran disgyblion, roedd angen diwygio'r graddau i adlewyrchu'r canlynol, sef y cynharaf y byddai ffactor parhaus (e.e. presenoldeb gwael yn yr ysgol) yn cael ei brofi, y mwyaf fyddai'r risg o ymddieithrio yn y dyfodol.

Arweiniodd hyn ar y bwysoli'r graddau fel a ganlyn ar gyfer Cyfnod Allweddol 3:

Ffactor	Gradd Cyfnod Allweddol 3
Prydau Ysgol Am Ddim	1
Presenoldeb 94%-88%	1
Presenoldeb 87%-81%	2
Presenoldeb Dan 80%	3
Saesneg fel iaith ychwanegol	1
Addysg y tu allan i'r ysgol	3
Gwahardd	2
Plentyn mewn angen (CS*)	2
Amddiffyn plant (CS*)	3
Plentyn sy'n derbyn gofal (CS*)	3
Gweithredu AAA	1
Gweithredu AAA a Mwy	3
Datganiad AAA	3
Digwyddiad MARAC 1	1
Digwyddiad MARAC 2	2
Digwyddiad MARAC 3	3
Ymddygiad gwrthgymdeithasol Cyfnod 1	1
Ymddygiad gwrthgymdeithasol Cyfnod 2	2
Ymddygiad gwrthgymdeithasol Cyfnod 3	3

Roedd y diwygiadau'n cynnwys bandio ar gyfer presenoldeb yn yr ysgol a'r graddau sy'n gysylltiedig â'r ffactor Plentyn mewn Angen a'r ffactor Gweithredu AAA a Mwy sydd mewn teip trwm yn y tabl uchod.

Ar ôl yr adborth gan ysgolion uwchradd am ba mor ddefnyddiol yw cael y math hwn o ddata cyn gynted â phosibl a'r ymwybyddiaeth gyffredinol am bwysigrwydd cefnogi pontio rhwng cyfnodau cynradd ac uwchradd, dechreuodd y gwaith ar brofi'r broses ar gyfer ei defnyddio yng Nghyfnod Allweddol 2. Ym mis Mehefin

2014, cytunodd Grŵp Addysgu a Dysgu Penaethiaid Cynradd RhCT i gadw'r graddau a'r pwysoli'r un fath ag ar gyfer Cyfnod Allweddol 3.

Felly, bydd y gwaith o ddechrau lledaenu data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i ysgolion cynradd yn dechrau ym mis Medi 2014 (gweler adran 1.8).

Mae gwaith pellach yn cael ei wneud i gael mynediad i setiau data eraill sy'n cynnwys ffactorau y gwyddom sy'n cyfrannu at ymddieithrio, e.e. gofalwyr ifainc, rhieni yn eu harddegau a phlant carcharorion, symud llawer yn ystod y flwyddyn ac ati. Mae hyn yn cynnwys dechrau llunio setiau data newydd drwy gyflwyno Ffurflenni Hysbysu Lles i ysgolion eu defnyddio fel y nodir yn adran 1.2.1 y llawlyfr hwn. Bydd cwblhau'r Ffurflenni Hysbysu Lles hyn yn galluogi'r Garfan Data canolog yn yr Adran Addysg i ddechrau llunio setiau data dibynadwy ar gyfer eu cynnwys yn y broses Proffilio Grwpiau Agored i Niwed.

1.5 Y broses o grynhoi setiau data

Cyrchu'r data

Er mwyn sicrhau bod y data a ddefnyddir i greu'r Proffil Grwpiau Agored i Niwed mor gywir â phosibl, roedd yn hanfodol bod yr holl ddata a ddefnyddiwyd yn dod o ffynonellau dibynadwy. Nodwyd gyfanswm o bum ffynhonnell o systemau cywir, yn cwmpasu'r holl fathau o ddata cyfrannol, sef

1. **SIMS** – (System Ysgolion)
2. **Capita One** – (System Addysg ALI)
3. **Tribal SEN** – (System Addysg ALI)
4. **Swift** – (System Gofal Cymdeithasol ALI)
5. **Systemau ELL Lleol Ategol**

Er mwyn creu Proffil Grwpiau Agored i Niwed, mae data'n cael ei gasglu ar adeg benodol o bob un o'r systemau hyn ac yn cael ei agregu i restr lefel disgybl unigol.

Mae natur wasgaredig bresennol y ffynonellau data'n golygu bod yn rhaid i'r Awdurdod Lleol gymryd nifer o gamau technegol i gysylltu'r eitemau data mewn ffeil unigol hylaw ac yna cymhwyso'r model pwysoli.

Mae natur lafurus y dull hwn yn cyfyngu ar ba mor aml y gellir cynhyrchu data a hefyd y cyfleoedd i ddatblygu modelau amgen o nodi risgiau. Mae gan hyn effaith, yn enwedig wrth geisio defnyddio'r dechneg gyda disgyblion Cyfnod Allweddol 3 a Chyfnod Allweddol 2 lle mae gan y nodweddion wahanol sensitifrwydd yn y model.

Mae'r cyfyngiadau technegol hyn yn cael eu datrys ar hyn o bryd yn sgil caffael **Adnodd Proffilio Plant Capita One** yn ddiweddar. Mae'r Garfan Gwella Data Addysg yn bwriadu rhoi'r adnodd hwn ar waith yn ystod blwyddyn academaidd 2014-2015 er mwyn gwella'r broses a'r defnydd o'r data a geir o ganlyniad. Ar ôl ei roi ar waith, bydd yn arwain at y manteision canlynol:

- Datblygu cyfres o adroddiadau rhyngweithiol sy'n canolbwyntio ar 'sefyllfaoedd risg' amrywiol, e.e. risg o bresenoldeb a chyrhaeddiad gwael
- Galluogi olrhain symudiadau rhwng bandiau RAG ar lefel disgyblion
- Galluogi nodi bandiau RAG wrth weld cofnodion disgyblion
- Dileu'r risgiau sy'n gysylltiedig â chyfnewid data
- Gwell dulliau dosbarthu data

Os ydych chi am gael rhagor o wybodaeth am y ffynonellau data a ddefnyddir wrth greu data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed, cysylltwch â **John Tratnik**, Rheolwr Gwella Systemau a Phrosesau Addysg ar **01443 744271** neu John.Tratnik@rctcbc.gov.uk

1.6 Preifatrwydd, Cydsyniad a Rheoli Gwybodaeth

Mae'n ofyniad statudol i Ysgolion, Awdurdodau Lleol a Gyrfa Cymru gasglu a phrosesu gwybodaeth sy'n ymwneud ag anghenion addysg a chyflogaeth unigolion, gan gynnwys nodi unrhyw rwystrau i sicrhau'r cyfleoedd gorau posibl o ran mynediad a dilyniant.

Mae'r ALI wedi gweithio'n agos gydag Ysgolion a phartneriaid eraill yn ystod y deunaw mis diwethaf i sicrhau bod y gwaith o gasglu, dadansoddi, rhannu a'r defnydd dilynol o ddata'n hyrwyddo'r cyfrifoldeb uchod, tra'n cydymffurfio â'r Ddeddf Diogelu Data. Mae Protocolau Rhannu Gwybodaeth WASPI cyn-16 ac ôl-16 ar waith.

Nid oes angen cydsyniad rhieni neu ddisgyblion i rannu'r data at ddibenion yr ymarfer hwn oherwydd ei fod o fewn cyfrifoldeb statudol pawb dan sylw. Mae'n cael ei hwyluso drwy'r offeryn statudol canlynol.

Rheoliadau Addysg (Gwybodaeth am Ddisgyblion Unigol) (Cymru) 2007

Yn ogystal â hyn, hysbysir yr holl ddisgyblion yn uniongyrchol, neu drwy eu rhieni, am y data sy'n cael ei gasglu gan ysgolion a'r ALI, gyda phwy y rhennir y data ac am ba resymau drwy roi **hysbysiad preifatrwydd** iddynt. Hysbysiad ffurfiol yw hysbysiad preifatrwydd i'r sawl y cedwir data amdano o'r mathau o ddata a gesglir, y rhesymau am wneud hynny a'r gwahanol bartneriaid y rhennir y data gyda nhw.

Ym mis Mehefin 2012, gwnaeth y Cyfarwyddwr gais i bob ysgol yn RhCT gynnwys y datganiad canlynol yn yr hysbysiadau preifatrwydd a roddir i rieni:

Caiff yr ysgol, darparwyr Blynyddoedd Cynnar, yr ALI a Llywodraeth Cymru rannu'r wybodaeth a gedwir am blant a phobl ifainc, ac am eu rhieni neu'u gwarcheidwaid cyfreithiol gyda sefydliadau eraill pan fydd y gyfraith yn caniatáu hynny, er enghraifft:

- ***cyrff addysg a chyrff hyfforddi eraill, gan gynnwys ysgolion, pan fydd plant a phobl ifainc yn gwneud cais i fynd ar gyrsiau, i gael hyfforddiant, i newid ysgol neu pan fyddant yn gofyn am gyngor ar gyfleoedd.***
- ***cyrff sy'n gwneud ymchwil ar ran Llywodraeth Cymru, yr ALI a'r ysgolion/darparwyr Blynyddoedd Cynnar, cyn belled ag y cymerir camau i gadw'r wybodaeth yn gyfrinachol.***
- ***llywodraeth ganolog a lleol er mwyn cynllunio a darparu gwasanaethau addysgol.***
- ***gwasanaethau cymdeithasol a sefydliadau iechyd a lles eraill pan fo angen rhannu gwybodaeth er mwyn amddiffyn a chynorthwyo plant a phobl ifainc unigol.***

Mae'r broses o Broffilio Grwpiau Agored i Niwed wedi'i chynllunio o fewn ffiniau'r offeryn statudol a'r hysbysiadau preifatrwydd a gyhoeddir gan ysgolion.

1.7 SIMS / Capita One

Mae argaeledd y data a ddefnyddir yn dibynnu'n fawr ar ysgolion yn cynnal eu systemau SIMS eu hunain mewn ffordd amserol a chywir. Gall unrhyw oedi o ran mewnbynnu neu ddiffyg cywirdeb effeithio'n sylweddol ar y dadansoddi terfynol a gall arwain at golli cyfleoedd ar gyfer ymyrraeth gynnar.

Ni ddylai ysgolion orfod cofnodi mwy o ddata ychwanegol na'r hyn sy'n ofynnol ar gyfer eu ffurflenni ALI a statudol cyfredol. Mae'r Awdurdod Lleol eisoes yn cefnogi ysgolion i nodi camgymeriadau data allweddol mewn data SIMS fel rhan o'r trosglwyddo dyddiol i System Capita One. Bydd y swyddogaeth hon yn cael ei hymestyn yn ystod y misoedd nesaf wrth i fwy o wasanaethau ddechrau defnyddio Capita One ac wrth i fathau gwahanol o gamgymeriadau a'r rhesymau drostynt ddod yn amlwg.

Ar hyn o bryd, mae'r Awdurdod Lleol yn diwygio'i ganllawiau penodol ar gofnodi data SIMS er mwyn sicrhau mwy o gysondeb ac i hyrwyddo rhoi modiwlau ar waith nad ydynt yn cael eu defnyddio'n eang mewn ysgolion, e.e. Rheoli Ymddygiad. Darperir cymorth uniongyrchol i ysgolion drwy ddyddiau hyfforddi wedi'u trefnu, cymorth mewn gweithdai ar gyfer Ffurflenni Statudol (e.e. PLASC), nodiadau a llawlyfrau electronig. Y bwriad yw sicrhau bod y dogfennau hyn ar gael yn electronig i ysgolion.

Os ydych chi am fynychu unrhyw un o'r dyddiau neu weithdai cymorth, gallwch drefnu hynny drwy gysylltu â'r Garfan Cymorth Systemau ar 01443 744442.

Mae cyngor ffôn uniongyrchol ynglŷn â SIMS i'w gael drwy'r Garfan Cymorth Systemau sydd ar gael fel rhan o'ch Cytundeb Lefel Gwasanaeth (SLA).

1.8 Lledaenu'r data

Gan fod creu'r proffil yn dibynnu ar y wybodaeth SIMS a gedwir gan ysgolion, bydd yr amserlen adrodd yn dilyn yr un drefn a'r data presenoldeb, lle mae ysgolion yn cael pythefnos cyntaf y tymor newydd i sicrhau bod data'r tymor blaenorol yn gywir.

Mae'r amserlen isod yn nodi pryd y gall ysgol ddisgwyl derbyn data Proffilio Grwpiau sy'n Agored i Niwed ar lefel disgybl yn ystod blwyddyn academaidd 2014-15:

Tymor	Wythnos yn Dechrau
Haf 2013 - 2014	15/09/2014*
Hydref 2014 - 2015	19/01/2015
Gwanwyn 2014 - 2015	27/04/2015
Haf 2014 - 2015	14/09/2015*

*Er ei fod wedi'i drefnu i gyd-daro â data presenoldeb ym mis Medi, efallai na fydd yn adlewyrchu'n llwyr drosglwyddiadau disgyblion i'r flwyddyn academaidd ganlynol.

Er mwyn diogelu gwybodaeth bersonol disgyblion, dim ond trwy gyfrif e-bost Ednet RhCT y bydd Data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn cael ei anfon at ysgolion.

Fel cyfrif e-bost mewnol, Ednet yw'r ffordd fwyaf effeithlon a diogel o ddsbarthu data fel hyn ar hyn o bryd.

Felly, gofynnwn i bob ysgol sicrhau bod eu blychau negeseuon Ednet yn cael eu cynnal yn rheolaidd i sicrhau y gellir dosbarthu data'n ar yr adegau a nodir uchod.

1.9 Datblygu setiau data ymhellach

Mae'r gwaith yn parhau i ehangu'r setiau data sydd ar gael i'w cynnwys yn y broses Proffilio Grwpiau Agored i Niwed er mwyn gwella cywirdeb a defnyddioldeb y data. Yn ystod blwyddyn academaidd 2014-15, bydd y setiau data ychwanegol hyn yn cael eu datblygu yn y ffyrdd canlynol:

- Gwybodaeth yn cael ei chasglu gan ysgolion a'i chasglu'n ganolog gan yr ALI
- Newidiadau i ddulliau casglu data mewnol ALI

Gwybodaeth a gesglir gan ysgolion

Beth?	Disgyblion sy'n perthyn i'r grwpiau canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • Sipsiwn a Theithwyr • Disgyblion beichiog / Rhieni yn eu harddegau • Plant wedi'u heffeithio gan riant yn y carchar • Gofalwyr ifainc • Plant a leolir i'w mabwysiadu gyda theuluoedd yn RhCT
Sut?	Cwblhau Ffurflen Hysbysu Lles ar gyfer pob disgybl Cyflwyno'r ffurflenni wedi'u cwblhau i aws@rctcbc.gov.uk

Beth?	Disgyblion sy'n perthyn i'r grwpiau canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • Plant teuluoedd Lluoedd Arfog Ei Mawrhydi
Sut?	Sicrhau y rhoddir tic yn y dangosydd Teulu Lluoedd Arfog yn SIMS yn erbyn cofnod y disgybl (darperir hyfforddiant i ysgolion ym mis Medi 2014). Bydd data'n cael ei grynhoi'n ganolog.

Newidiadau i ddulliau casglu data mewnol ALI

Beth?	Disgyblion sy'n perthyn i'r grwpiau canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • Symud yn aml yn ystod y flwyddyn.
Sut?	Datblygu gweithdrefnau casglu ac adrodd data newydd

Nid oes bwriad i gynnwys data cyrhaeddiad ysgolion ar hyn o bryd gan fod yr offeryn Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn parhau i ganolbwyntio ar ffactorau economaidd-gymdeithasol y tu allan i'r amgylchedd ysgol (gweler Adran 2.3). Cynghorir ysgolion i ddadansoddi'r data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed ochr yn ochr â'r data cyrhaeddiad sydd ganddynt i greu darlun mwy cyfannol o gynnydd a chyflawniadau disgyblion.

Er mwyn sicrhau bod y broses o greu setiau data newydd yn cael ei chydlynu cystal â phosibl, bydd yr AWS yn cysylltu â Phenaethiaid mewn Ysgolion Cynradd a'r Prif Arweinydd Presenoldeb mewn Ysgolion Uwchradd fel swyddogion cyswllt unigol yn y lle cyntaf os oes angen rhagor o wybodaeth.

Adran Dau: Defnyddio Data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed

2.1 Rhanddeiliaid

Mae gan ysgolion, gwasanaethau awdurdod lleol a phartneriaid allanol swyddogaeth allweddol wrth gefnogi plant a phobl ifainc a'u hatal rhag ymddieithrio o ddysgu yn y tymor hir. Bydd y graddau a'r ffordd y bydd yr holl randdeiliaid yn defnyddio data proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn wahanol yn dibynnu ar bwyslais eu gwaith, fodd bynnag cyfathrebu effeithiol yw'r allwedd i ymyrraeth lwyddiannus a chanlyniadau cadarnhaol ar gyfer pobl ifainc. Drwy ddarparu dull adnabod cynnar unigol, canolog a chyffredin, mae Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn hwyluso'r cyfathrebu hwn, gan gynnig ffordd o dargedu ymyrraeth yn briodol a chanolbwyntio ymdrechion.

Mae'r adran hon yn cynnig awgrymiadau i randdeiliaid allweddol ar ddefnyddio data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed.

2.1.1 Uwch Dîm Arwain

Mae'r manylion am yr amrywiaeth o ffyrdd y gellir defnyddio data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn strategol ac ar gyfer disgyblion i gefnogi swyddogaethau amrywiol yr Uwch Dîm Arwain, wedi'u cynnwys yn adrannau blaenorol y llawlyfr hwn. Mae'r manylion ar gyfer defnyddio data i gefnogi'r broses o gynllunio ysgol gyfan, y cyfle i'w integreiddio yn y data a gynhyrchir gan yr ysgol a'r broses o'i ddefnyddio i gefnogi gwaith hunanwerthuso fel rhan o Fframwaith Arolygu Cyffredin ESTYN yn adrannau 2.2, 2.3 a 2.4 yn y drefn honno.

Er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflwyno'r dull Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn effeithiol, mae'n hanfodol bod gan yr Awdurdod Lleol (y Garfan Data a'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles (AWS)) enw cyswllt unigol mewn ysgolion y gellir cysylltu ag ef/hi. Mewn ysgolion cynradd, y pennaeth fydd y pwynt cyswllt canolog hwn ac mewn ysgolion Uwchradd yr Uwch Arweinydd ar gyfer Presenoldeb fel aelod o'r Uwch Dîm Arwain fydd y pwynt cyswllt.

Cyfrifoldeb yr Uwch Dîm Arwain yw egluro'r sail resymegol dros ddefnyddio Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i staff yn ogystal â sicrhau bod y data yn cael ei storio a'i reoli'n ddiogel. Mae angen rhannu data disgyblion yn briodol ag aelodau staff allweddol yn ôl yr angen, mewn dull diogel a chyfrinachol. Mae'n debygol mai'r aelodau staff allweddol fydd athrawon dosbarth, timau bugeiliol a Phenaethiaid Blwyddyn.

2.1.2 Staff Ysgol

Dim ond ag aelodau allweddol o'r staff y dylid rhannu data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed, sef y rhai y byddai'r wybodaeth hon o fudd iddynt wrth ryngweithio â'r plant hynny.

Byddai aelodau staff sy'n darparu rhaglenni Addysg Bersonol a Chymdeithasol neu'r Byd Gwaith yn elwa hefyd o wybod pa ddisgyblion sydd mewn mwy o berygl o ymddieithrio, er mwyn sicrhau eu bod yn cymryd rhan mewn agweddau penodol ar y cwricwlwm. Mae gwybod beth yw canran y disgyblion ym mhob band mewn dosbarthiadau yn helpu hefyd wrth gynllunio gwersi ac wrth ddefnyddio dulliau addysgol penodol er mwyn gwella ymgysylltiad.

Mae gan athrawon dosbarth swyddogaeth ganolog wrth asesu lefelau ymgysylltu cyffredinol mewn ysgolion a gall data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed fod yn becyn diagnostig defnyddiol wrth ddeall ymddygiad annisgwyl disgyblion. Mae angen i athrawon a staff cymorth sicrhau bod unrhyw newid yn ymddygiad disgybl na ellir ei egluro yn cael ei drafod â'r unigolyn perthnasol yn unol â systemau bugeiliol yr ysgol. Dylid hysbysu'r staff perthnasol am unrhyw newid hysbys mewn amgylchiadau a ddatgelir gan y disgybl a/neu'r rhieni.

2.1.3 Yr Awdurdod Lleol – Y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid

Mae'r Gwasanaeth Addysg a Dysgu Gydol Oes wedi ymrwymo i ddefnyddio'r dull Proffilio Grwpiau Agored i Niwed fel y dull dewisol o adnabod yn gynnar y rhai sydd mewn perygl o ymddieithrio. Mae'r ad-drefnu diweddar i'r Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid yn brawf o hyn, lle mae data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn cael ei ddefnyddio ar hyn o bryd i lywio'r broses o ddarparu a threfnu cymorth wedi'i dargedu i blant a phobl ifainc rhwng 5 a 25 oed.

Sefydlwyd y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid ym mis Tachwedd 2013 fel rhan o waith ail-strwythuro ehangach y Gwasanaeth. Mae'r maes gwasanaeth yn dwyn ynghyd waith y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles, y Garfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant a'r Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid (YEPS) er mwyn darparu dull cydgyssylltiedig o wella canlyniadau ar gyfer plant a phobl ifainc drwy leihau'r rhwystrau y maen nhw'n eu hwynebu o ran presenoldeb, ymgysylltu â chyfranogi mewn dysgu. Mae'r Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid yn rhan o adran Mynediad, Ymgysylltu a Chynhwysiant y Gwasanaeth Addysg a Dysgu Gydol Oes. Blaenoriaethau trosfwaol y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid yw:

- Hybu presenoldeb, ymgysylltu a lles ym maes addysg;
- Cefnogi pobl ifainc i ymgysylltu ag addysg, cyflogaeth a hyfforddiant;
- Sicrhau bod gan bobl ifainc fynediad i wasanaethau cefnogi ieuenctid;
- Mynd i'r afael â'r rhwystrau rhag dysgu ar gyfer grwpiau agored i niwed;
- Mynd i'r Afael â'r Agenda Tlodi Plant;
- Gweithio mewn partneriaeth

Y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid yw'r Gwasanaeth Llywodraeth Leol cyntaf i seilio'r broses o gynllunio a darparu gwasanaethau a'i fethodoleg ar gyfer mesur effaith ar ddata Proffilio Grwpiau Agored i Niwed. Fe'i defnyddir i ddiffinio'r meini prawf ar gyfer atgyfeirio at y gwasanaeth, darparu'r sail resymegol ar gyfer darparu ymyriadau penodol a llywio gwelliannau i'r gwasanaeth.

2.1.4 Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles

Mae'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles wedi cysoni nifer o elfennau cynllunio a darparu gwasanaethau i ymgorffori'r defnydd o Broffilio Grwpiau Agored i Niwed er mwyn ei alluogi i ddarparu gwasanaeth mwy ymatebol i'r disgyblion hynny sydd â'r angen mwyaf. Mae hyn yn cynnwys gofyniad ar ysgolion i nodi bandiau Coch, Ambr a Gwyrdd disgyblion yn y Proffiliau Grwpiau Agored i Niwed wrth eu hatgyfeirio at y gwasanaeth; sicrhau ymateb cyflymach i atgyfeiriadau Lles Brys ar gyfer disgyblion a nodir yn y categori 'Coch'; ac addasu lefel y cymorth a ddyrennir i ysgolion yn dilyn Ymweliadau Ymateb i Ddata yn seiliedig ar ddata Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yr ysgolion.

Wrth atgyfeirio disgyblion cymwys at y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles, dylai ysgolion nodi band Proffilio Grwpiau Agored i Niwed y disgybl ar y ffurflen atgyfeirio. Bydd hyn yn sicrhau bod y broses o ddyrannu a datblygu achosion yn cael ei blaenoriaethu'n briodol. Bydd Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn ganolog er mwyn sicrhau y gall y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles gyflawni dyletswyddau statudol mewn perthynas â lles ac olrhain Plant Sydd ar Goll o Fyd Addysg (CME).

Mae'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles yn dibynnu ar gyfathrebu effeithiol â staff ysgolion yn enwedig ar adegau pontio ac ar gyfer adborth ar gynnydd achosion cyfredol. Bydd trafod band Proffilio Grwpiau Agored i Niwed y disgybl yn helpu gyda'r broses hon drwy deilwra ymyrraeth y ddwy ysgol a'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles, gan gynnig y cyfle am ymyrraeth gynnar ddwys ar gyfer disgyblion perthnasol. O fis Medi 2014 ymlaen, bydd y cyfnod o ddim cyswllt â disgyblion neu rieni cyn i'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles dderbyn atgyfeiriad Lles Brys yn cael ei ostwng i dri diwrnod.

Erbyn hyn mae deddfwriaeth newydd wedi'i chyflwyno ac o fis Medi 2014 ymlaen disgwylir i ysgolion wneud cais i'r awdurdod lleol i gyflwyno Hysbysiad Cosb Benodedig ar gyfer absenoldebau ysgol dan amgylchiadau penodol e.e. bod yn hwyr yn barhaus a mwy na deg o absenoldebau heb eu hawdurdodi wedi'u cofrestru.

Felly, mae'n hanfodol bod gan system fugeiliol yr ysgol ddulliau cyfathrebu da â rhieni er mwyn archwilio'r rhesymau dros absenoldebau er mwyn cefnogi disgyblion sydd â rhesymau dilys dros beidio â mynychu'r ysgol, darparu cyfleoedd integreiddio hyblyg er mwyn galluogi disgybl i oresgyn ei anawsterau. Gall data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed roi safbwynt pellach i ysgolion ar yr hyn a all rwystro disgyblion rhag mynychu'r ysgol ac ymgysylltu sy'n deillio o amgylchiadau y tu allan i fyd yr ysgol.

Mae'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles yn cydweithio'n agos â gwasanaethau addysg eraill fel y Gwasanaethau Cymorth Ymddygiad (BSS), Y Gwasanaeth Seicoleg Addysg (EPS), Addysg Heblaw yn yr Ysgol (EOTAS) a'r Gwasanaeth Derbyniadau er mwyn atal disgyblion agored i niwed rhag "lithro drwy'r rhwyd" ac mae ganddo ddyletswydd statudol i sicrhau nad yw disgyblion yn cael eu tynnu oddi ar gofrestr yr ysgol tan i'w cyrchfan fod yn hysbys.

Ar gyfer ysgolion sy'n derbyn Ymweliadau Ymateb i Ddata gan y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles, gall trafodaethau am ddata Proffilio Grwpiau Agored i Niwed ysgolion ddangos tystiolaeth o'r angen am gymorth ychwanegol wedi'i deilwra gan y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles (h.y. codi'r trothwy atgyfeirio ar gyfer cohortau penodol o ddisgyblion).

2.1.5 Carfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a hyfforddiant (SEETs)

Cydgysylltydd Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant

Mae'r Cydgysylltydd Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant yn rheoli a chyfarwyddo gwaith Gweithwyr Cymorth Pontio er mwyn sicrhau bod yna ddull cydgysylltiedig, sy'n cyd-fynd â Strategaeth Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant, ar draws Rhondda Cynon Taf.

Mae'r swyddogaeth yn cynnwys cydweithio â'r holl bartneriaid sy'n rhan o'r agenda *Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant*, gan gynnwys adrannau mewnol y Cyngor yn ogystal â phartneriaid a rhanddeiliaid preifat a thrydydd parti ar draws cymunedau Rhondda Cynon Taf. Mae sicrhau bod pobl ifainc sydd mewn perygl o ymddieithrio o addysg, cyflogaeth a hyfforddiant, ac sydd wedi ymddieithrio, yn cael eu nodi'n briodol yn ein galluogi i gydgysylltu'r cymorth er mwyn hwyluso mynediad i addysg, cyflogaeth a hyfforddiant gan arwain at bobl ifainc yn byw bywydau llawn a chyfrannu at y gymuned.

Mae'r Cydgysylltydd *Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant* yn cyflawni swyddogaeth y Cydgysylltydd Ymgysylltu a Datblygu ar gyfer Rhondda Cynon Taf hefyd fel y nodir yn Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid (gweler Atodiad 2).

Gweithwyr Cymorth Pontio Ôl-16

Mae gan Rhondda Cynon Taf bedwar o Weithwyr Cymorth Pontio Ôl-16 yn y garfan Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles sy'n darparu cymorth wedi'i deilwra ar gyfer pobl ifainc rhwng 16 a 24 oed yn Rhondda Cynon Taf sy'n agored i niwed, neu sydd wedi ymddieithrio o addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant. Mae'r cymorth hwn yn canolbwyntio ar gael gwared ar yr hyn sy'n rhwystro pobl ifainc rhag bod mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant a chynyddu eu hymgysylltiad

â hyfforddiant, dysgu gwirfoddoli a chyflleoedd gwaith er mwyn cynyddu eu sgiliau a'u gwydnwch. Mae'r Gweithwyr Cymorth Pontio yn darparu gwybodaeth, a chyfarwyddyd a chymhelliant i bobl ifainc cyn iddynt fynd i fyd addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant i'w helpu i ymgysylltu â dysgu, cyflogaeth neu hyfforddiant.

Mae garfan Ôl-16 y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles hefyd yn darparu dilyniant o ran cymorth i bobl ifainc sy'n gadael addysg a gwasanaethau statudol gan weithio'n amlasiantaethol er mwyn sicrhau bod y canlyniadau gorau'n cael eu cyflawni ar gyfer pobl ifainc. Maen nhw'n darparu'r swyddogaeth Gweithiwr Arweiniol fel y nodir yn Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid Llywodraeth Cymru (gweler Atodiad 2).

2.1.6 Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuencid (YEPS)

Nod y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuencid yw cefnogi pobl ifainc rhwng 11 a 25 oed i gyflawni eu potensial a goresgyn rhwystrau i ddysgu a datblygu. Er mwyn cyflawni'r nod hwn, mae'n rhaid adnabod pobl ifainc yn gynnar drwy'r Dull Proffilio Grwpiau Agored i Niwed a dyma sylfaen y gwasanaeth. Mae Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn darparu dull cyson o ddefnyddio'r dull adnabod cynnar ar gyfer pobl ifainc ar draws y gwasanaeth er mwyn llywio'r broses o ddyrannu cymorth, datblygu darpariaeth, gwerthuso ei effaith a sicrhau bod y bobl ifainc briodol yn cael y cymorth sydd ei angen arnynt.

Nod y gwasanaeth yw sicrhau bod y gymysgedd iawn o ddarpariaeth ar gael ar draws Rhondda Cynon Taf er mwyn diwallu anghenion yr holl bobl ifainc. Mae Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn sicrhau bod gan y gwasanaeth well dealltwriaeth o anghenion pobl ifainc a'i fod yn defnyddio'r wybodaeth hon i sicrhau bod y ddarpariaeth sydd eisoes ar gael yn cael ei chyflawni a bod darpariaeth newydd yn cael ei chynllunio a'i bod yn diwallu'r anghenion hynny.

Mae gwerthuso effaith y gwaith hwn yn hanfodol wrth ddangos gwerth y gwasanaeth hwn yn erbyn canlyniadau addysgol. Felly mae'r dull Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn cael ei ddefnyddio fel dull mesur canlyniadau er mwyn gwerthuso a yw'r cymorth sy'n cael ei roi ar waith yn gweithio ar gyfer pobl ifainc. Mae'n galluogi'r gwasanaeth i fonitro lefelau cyfranogiad pobl ifainc agored i niwed ar draws yr holl ddarpariaeth ac yn galluogi'r gwasanaeth i wneud addasiadau yn ôl yr angen ac i ddwyn darparwyr a staff i gyfrif am effaith eu gwaith.

Er bod y gwasanaeth yn gymharol newydd bydd y pwyslais hwn ar ddarparu cymorth wedi'i dargedu drwy ddefnyddio'r dull Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn cyfrannu'n sylweddol at y camau ataliol ac ymyrryd cynnar sy'n cael eu cymryd er mwyn lleihau nifer y bobl ifainc sy'n cael eu derbyn i wasanaethau statudol eraill, sicrhau nad ydynt yn troi'n NEET ac atal canlyniadau gwael.

Swyddogion Cyfranogiad Ieuencid

Mae Swyddogion Cyfranogiad Ieuencid ym mhob un o'r clystyrau ysgol uwchradd yn Rhondda Cynon Taf yn rheoli'r gwaith o ddatblygu amrywiaeth eang

o weithgareddau cadarnhaol ar gyfer pobl ifainc. Wrth gynllunio'r gweithgareddau cadarnhaol hyn, mae'n ofynnol iddynt ddefnyddio gwybodaeth Proffilio Grwpiau Agored i Niwed. Mae Swyddogion Cyfranogiad leuenctid wedi cael mynediad i ddata Proffilio Grwpiau Agored i Niwed ar gyfer eu hysgol nhw er mwyn eu helpu i gynllunio darpariaeth a fydd yn apelio at bobl ifainc sydd wedi'u nodi'n goch a/neu'n ambr er mwyn sicrhau eu bod yn ymgysylltu a chyfranogi yn y gweithgareddau hyn.

Swyddogion Ailymgysylltu ag leuenctid

Yn ogystal â chanolbwyntio ar ymgysylltu fwy â phobl ifainc agored i niwed mewn gweithgareddau cadarnhaol, nod y gwasanaeth hefyd yw lleihau'r rhwystrau y mae pobl ifainc yn eu hwynebu – sydd wedi'u nodi'n goch a/neu'n ambr - drwy waith Swyddogion Ailymgysylltu ag leuenctid. Mae'r Swyddogion hyn yn gyfrifol am ddarparu cymorth un i un mwy dwys wedi'i dargedu ar gyfer pobl ifainc a ystyrir yn agored i niwed a'u cynorthwyo i gael mynediad i gyfleoedd dysgu, cyflogaeth a hyfforddiant. Maen nhw'n darparu swyddogaeth Gweithiwr Arweiniol fel y nodir yn Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu leuenctid Llywodraeth Cymru (gweler Atodiad 2).

2.1.7 Gyrfa Cymru

O ganlyniad i'r ad-drefnu diweddar yn Gyrfa Cymru a'r ffaith bod y sefydliad wedi trosglwyddo i Is-adran Ymgysylltu a Chyflogaeth leuenctid Llywodraeth Cymru gwelwyd newid yn lefel y cyngor a'r cyfarwyddyd gyrfaoedd un i un ar gyfer disgyblion ysgolion a gynhelir. Mae Gyrfa Cymru wedi derbyn cyfarwyddyd i ddarparu'r gwasanaeth un i un hwn ar gyfer y disgyblion hynny sydd wedi'u targedu yn unig, ac yr ystyriwyd eu bod yn y perygl mwyaf o ymddieithrio. O fis Medi 2013 ymlaen, dechreuodd Gyrfa Cymru ddefnyddio data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed er mwyn cyfrifo'r amser i'w dyrannu i'w Cynghorwyr ymweld â phob ysgol yn Rhondda Cynon Taf.

Mae Gyrfa Cymru wedi gwneud ymrwymiad y bydd pob disgybl yn y bandiau hyn yn derbyn cyngor a chyfarwyddyd un i un ym Mlwyddyn 11 a bydd yn darparu rhywfaint o gymorth ychwanegol hefyd ar gyfer disgyblion sydd yn brin o sgiliau rheoli gyrfaoedd neu nad ydynt yn cyflawni graddau disgwylidig ac nad ydynt yn symud ymlaen i drywydd o'u dewis. Mae'r ffigur isod yn nodi lefel y cymorth a ddarparwyd gan Gyrfa Cymru i ddisgyblion Blwyddyn 11 ym mhob un o fandiau Coch, Melyn a Gwyrdd y dull Proffilio Grwpiau Agored i Niwed.

Coch	Ystyrir bod angen cymorth dwys	Bydd cymorth wedi'i dargedu ar gael ar gyfer y rhai sydd mewn perygl o droi'n NEET a'r rhai a allai ymuno â'r farchnad lafur. Bydd hyn yn cynnwys nodi rhwystrau a gosod targedau, cyfarwyddyd gyrfaoedd, sesiynau grŵp ar gyfer y rhai ag anghenion
------	--------------------------------	---

		tebyg, dyrannu cymorth, cymorth olrhain a phontio gan gynnwys cynllunio darpariaeth gyda darparwyr cyfleoedd.
Ambr	Ystyrir bod angen cymorth ychwanegol	Bydd Gyrfa Cymru'n cadw mewn cysylltiad â'r unigolyn ifanc dros y cofnod pontio er mwyn sicrhau ei fod yn cyflawni ei gam nesaf. Os oes pryderon ynglŷn â chynnydd yr unigolyn ifanc, gellir ei atgyfeirio am gyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd ychwanegol.
Gwyrdd	ystyrir bod angen cymorth ychwanegol posibl	Mae Gyrfa Cymru'n cysylltu ac ymgysylltu â phob unigolyn ifanc yn dilyn canlyniadau arholiadau, er mwyn cadarnhau bod pob unigolyn ifanc wedi cyflawni'r cam nesaf.
Gwyn	ystyrir nad oes angen cymorth ychwanegol	Gwasanaethau ar-lein ar gael.

Ffigwr 1 Lefel y cymorth a ddarperir gan Gyrfa Cymru yn ôl bandiau Coch, Ambr a Gwyrdd y Dull Proffilio Grwpiau Agored i Niwed

Drwy'r Protocol Rhannu Gwybodaeth Ôl 16, mae'r Awdurdod Lleol yn darparu data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i Gyrfa Cymru ar gyfer Blwyddyn 11 bob tymor. Cynhelir cyfarfodydd misol rhwng Gyrfa Cymru a'r Garfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant (SEETs) er mwyn adrodd ar y cynnydd yn erbyn y data hwn. Mae hyn sicrhau y gellir cydweithio'n rhagweithiol, sy'n arwain at hwyluso'r broses o ddarparu cymorth drwy ymyrryd yn gynnar ar gyfer pobl ifainc na all Gyrfa Cymru gysylltu â nhw. Caiff yr achosion hyn eu hatgyfeirio at Swyddogion Ailymgysylltu ag Ieuenctid yn y lle cyntaf, sy'n ceisio canfod unigolion a'u denu'n ôl at wasanaethau. Unwaith y byddant wedi ymgysylltu, caiff yr achosion eu trosglwyddo at Weithwyr Cymorth Pontio.

Unwaith y flwyddyn, yn ystod tymor yr haf, bydd yr Awdurdod Lleol yn darparu data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i Gyrfa Cymru ar gyfer Blwyddyn 10 er mwyn cyfrifo'r amser i'w dyrannu i'w Cynghorwyr ymweld â phob ysgol. Mae'r cytundebau ag ysgolion Rhondda Cynon Taf yn seiliedig ar ganran disgyblion cyfredol Blwyddyn 10 sydd yn y bandiau coch, ambr a gwyrdd.

2.2 Cefnogi cynllunio ysgol gyfan

Mae lles a dysgu wrth wraidd y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion ac mae dysgwyr angen lles corfforol, cymdeithasol ac emosiynol da er mwyn manteisio i'r eithaf ar eu potensial ac i ddysgu'n effeithiol. Mae gan ysgolion swyddogaeth bwysig wrth ddarparu ymyriadau ataliol sy'n gwella lles emosiynol plant a phobl ifainc ac yn helpu i gryfhau eu gwydnwch a'u gallu i ddysgu. Cyhoeddwyd adroddiad thematig ESTYN ar Amddifadedd Disgyblon ym mis Mai 2014. Mae'n dwyn ynghyd brif ganfyddiadau adroddiadau ESTYN ar fynd i'r afael â thlodi ac anfantais ac mae'n dod i'r casgliad bod ysgolion yn methu â chyflawni'r canlynol:

- blaenoriaethu'r gwaith o fynd i'r afael â thlodi na chynllunio'n strategol er mwyn gwella perfformiad dysgwyr dan anfantais;
- defnyddio dull systematig, ystyrion, ysgol gyfan ar gyfer cefnogi dysgwyr dan anfantais;
- clustnodi aelod staff uwch i arwain a chydgysylltu'r gwaith;
- targedu cymorth yn benodol at ddysgwyr dan anfantais, yn enwedig y rhai sy'n cyflawni ar lefel gyfartalog neu uwch;
- sicrhau bod cymorth yn cyd-fynd ag anghenion dysgwyr unigol;
- defnyddio systemau olrhain i fonitro cynnydd dysgwyr dan anfantais;
- nodi'r dysgwyr dan anfantais fawr nad oes ganddynt hawl i brydau ysgol am ddim a'u cefnogi;
- teilwra'r cwricwlwm a thargedu dysgu y tu allan i oriau ysgol;
- rhoi sylw i hyder, brwdfrydedd a hunan-barch dysgwyr dan anfantais;
- sicrhau bod cymorth digonol ar gyfer anghenion cymdeithasol ac emosiynol dysgwyr;
- gwerthuso effaith strategaethau ar gyfer gwella cyflawniad a lles dysgwyr dan anfantais;
- manteisio i'r eithaf ar waith yn y gymuned fel y gall gael effaith ar gyflawniad dysgwyr;
- rheoli a chydgysylltu gwaith amlasiantaethol;
- cael strategaethau ar gyfer ymgysylltu â rhieni;
- targedu cymorth ar gyfer dysgwyr dan anfantais wrth iddynt bontio o ysgol gynradd i ysgol uwchradd;
- Meddu ar gael y sgiliau ar gyfer gweithio mewn partneriaeth ac ymgysylltu â'r gymuned;
- defnyddio Grant Amddifadedd Disgyblion i wella cyflawniad pob dysgwr dan anfantais ac nid dysgwyr is eu gallu yn unig.

Mae'n nodi gwendidau cyffredin yng ngwaith Awdurdodau Lleol hefyd:

- herio a chefnogi ysgolion i wella cyflawniad a lles dysgwyr dan anfantais;
- cynnig cyfarwyddyd ymarferol i ysgolion ar sut i gydweithio â chymunedau a gwasanaethau lleol er mwyn mynd i'r afael ag anfantais;
- defnyddio dull ataliol o fynd i'r afael â thlodi;
- cydgysylltu gwasanaethau ar gyfer teuluoedd dan anfantais;

- rhannu gwybodaeth am ddysgwyr dan anfantais ag asiantaethau a gwasanaethau eraill;
- sicrhau bod y gwahanol wasanaethau o fewn awdurdodau lleol yn defnyddio'r un systemau ar gyfer olrhain i fonitro cynnydd dysgwyr dan anfantais;
- dwyn cynlluniau gwasanaeth ynghyd ar gyfer addysg, ieuencid a gwasanaethau cymdeithasol i ddarparu strategaeth ystyrion a chynhwysfawr;
- cael amcanion penodol neu dargedau mesuradwy y gellir eu defnyddio i herio ysgolion i wella canlyniadau ar gyfer dysgwyr dan anfantais;
- darparu cyfleoedd hyfforddi ar gyfer arweinwyr ysgolion i ddysgu am dulliau strategol o fynd i'r afael ag effaith tlodi, gan gynnwys sut i gynllunio a gwerthuso dulliau gwahanol a pha mor dda y maen nhw'n gweithio;
- cynghori ysgolion am y ffordd orau o ddefnyddio eu harian o'r Grant Amddifadedd Disgyblon.

Mae defnyddio Proffiliau Grwpiau Agored i Niwed yn mynd i'r afael â llawer o'r pwyntiau sy'n cael eu codi gan ESTYN o ran y camau sydd angen i ysgolion a'r Awdurdod Lleol eu cymryd. Gellir defnyddio'r data yn strategol ac ar lefel y disgybl er mwyn cefnogi amrywiaeth o gylchoedd cynllunio yn yr ysgol.

Mae'r defnydd o ddata Proffilio Grwpiau Agored i Niwed ar lefel ysgol mewn **Cynlluniau Datblygu Ysgol** yn tystio i ymrwymiad ysgolion i fynd i'r afael ag amddifadedd yn ogystal â dangos bod yr ysgol yn llwyr sylweddoli maint y dasg y maen nhw'n ei hwynebu fel ysgolion unigol. Gellir defnyddio data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed hefyd i gefnogi'r broses o **gynllunio'r cwricwlwm**, i ddarparu **rhaglenni cymorth bugeiliol** rhagweithiol ac i **feithrin darpariaeth** er mwyn lleihau'r tebygolrwydd o ymddieithrio mewn cyfnodau pontio allweddol neu o ganlyniad i ddigwyddiadau penodol.

Mae gan ddata Proffilio Grwpiau Agored i Niwed ran hefyd o ran cynhyrchu **Cynlluniau Blynyddol Wedi'u Costio, Cynlluniau Gweithredu Ysgolion a Chynlluniau Gwariant Ysgolion**, gan ddarparu rhesymeg a thystiolaeth o'r angen am **Grant Effeithiolrwydd Ysgolion a Grand Amddifadedd Disgyblion** mewn ardaloedd penodol. Mae gwybod faint o'u disgyblion sydd ym mhob band Coch, Ambr a Gwyrdd yn galluogi ysgolion i gostio ymyriadau wedi'u targedu yn gywir, yn ogystal â nodi'r ardaloedd hynny lle mae angen **gweithio mewn partneriaeth** ag asiantaethau allanol.

Mae cynnwys data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn **Adroddiadau'r Pennaeth** ar gyfer cyfarfodydd y Corff Llywodraethu yn hybu dealltwriaeth **Llywodraethwyr Ysgol** o ddemograffeg poblogaeth yr ysgol yn ogystal â'r ffordd y mae'r ysgol yn perfformio o ran mynd i'r afael â'r agenda cau'r bwllch.

2.3 Integreiddio â data ysgol gyfan

Ar hyn o bryd, nid oes unrhyw fwriad i gynnwys y data cyflawni sydd gan yr ysgol gan y bydd ffactorau economaidd - gymdeithasol y tu allan i amgylchedd yr ysgol yn parhau'n ganolbwynt i'r adnodd Proffilio Grwpiau Agored i Niwed (gweler Adran 2.3). Fodd bynnag, cynghorir ysgolion i ddadansoddi'r data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed law yn llaw â'r data cyflawni sydd ganddynt er mwyn creu darlun mwy cyfannol o gynnydd a chyflawniadau'r disgybl.

Mae data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn cynnig dimensiwn ychwanegol i'r broses o ddadansoddi data cyflawni. Er nad yw natur y setiau data yn ei gwneud yn bosibl i fesur eu llwyddiant mewn perthynas â'r gostyngiad yn nifer y disgyblion sydd ym mhob band Coch, Ambr a Gwyrdd, mae'n sicrhau y gellir olrhain cynnydd disgyblion yn erbyn eu band Coch, Ambr a Gwyrdd. Os yw cynnydd y disgyblion a ystyrir yn 'goch' yn cymharu'n ffafriol â'u cymheiriaid a ystyrir yn 'wyn', gall ysgolion honni bod y cymorth sydd ar waith yn cyfrannu at eu hymgysylltiad parhaus â dysgu er gwaethaf y newidynnau allanol y mae'n hysbys eu bod yn effeithio ar eu gallu i ymgysylltu.

Mae gan ddata Proffilio Grwpiau Agored i Niwed ran hefyd yn y broses o osod targedau ar gyfer disgyblion law yn llaw â data a gynhyrchir yn yr ysgol, er mwyn sicrhau bod disgyblion yn cael eu herio a'u cefnogi'n briodol pan fo'n hysbys bod rhwystrau i gyflawni a chynnydd yn bodoli.

2.4 Cefnogi hunanwerthuso fel rhan o Fframwaith Arolygu Cyffredin ESTYN

Mae gan ddata Proffilio Grwpiau Agored i Niwed ran bwysig o ran cefnogi'r broses o hunanwerthuso gan ysgolion. Mae Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn ddull adnabod cynnar ar gyfer cefnogi lles dysgwyr ac yn ffordd o adnabod, olrhain a monitro disgyblion sydd mewn perygl o ymddieithrio. Gellir ei ddefnyddio hefyd fel tystiolaeth o gyflawni yn erbyn nifer o Ddangosyddion Ansawdd ar draws y tri Chwestiwn Allweddol o fewn Fframwaith Arolygu Cyffredin (CIF) ESTYN.

Mae'r tabl canlynol yn nodi'r meysydd hunanwerthuso y gall Proffilio Grwpiau Agored i Niwed eu cefnogi gan eu mapio i'r Fframwaith Arolygu Cyffredin.

Cwestiwn Allweddol 1	
CIF 1.2	Sut ydym yn gwerthuso lles?
CIF 1.2.2	I ba raddau y mae plant yn cymryd rhan yn eu dysgu a'i fwynhau?
CIF 1.2.3	I ba raddau y mae disgyblion yn cymryd rhan yn y gymuned ac yn gwneud penderfyniadau?
CIF 1.2.4	Pa mor dda yw sgiliau cymdeithasol a sgiliau bywyd plant?
Cwestiwn Allweddol 2	
CIF 2.3	Sut ydym yn gwerthuso gofal, cymorth a chyfarwyddyd?
CIF 2.3.1	Pa mor dda ydym yn cyflawni'r ddarpariaeth ar gyfer iechyd a lles, gan gynnwys datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol?
CIF 2.3.2	Pa mor dda y mae disgyblion yn cael eu cefnogi gan wasanaethau arbenigol, gwybodaeth a chyfarwyddyd?
Cwestiwn Allweddol 3	
CIF 3.1.1	Pa mor dda yw ein cyfeiriad strategol a beth yw effaith ein harweinyddiaeth?
CIF 3.3	Sut ydym yn gwerthuso effeithiolrwydd ein gwaith partneriaeth?
CIF 3.3.1	Pa mor strategol ydym yn cydweithio â'n partneriaid er mwyn gwella safonau a lles disgyblion?

Tabl 3: Meysydd hunanwerthuso sydd wedi'u mapio i'r Fframwaith Arolygu Cyffredin y gellir defnyddio data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i'w cefnogi

3.1 Cydgysylltu ymateb graddedig

Mae'n bwysig cydnabod nad yw data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn rhoi darlun cynhwysfawr o amgylchiadau economaidd-gymdeithasol pob disgybl. Os yw disgybl yn cael ei roi yn y categori 'coch', nid yw hynny'n golygu o reidrwydd y bydd y disgybl hwnnw'n ymddieithrio o ddysgu chwaith. Fel adnodd sy'n ymdrin â dangosyddion, nid yw'n cyfrif am y myrdd o ffactorau sy'n dylanwadu ar debygolrwydd unigolyn i ymddieithrio. Yr hyn y mae'n ei wneud yw cynnig darlun i ysgolion o amgylchiadau a phrofiadau plentyn y tu allan i amgylchedd yr ysgol nad yw ysgolion yn ymwybodol ohonynt o reidrwydd.

Felly, am y rhesymau hyn, er bod yr ymyriadau a awgrymwyd yn yr adran hon yn cael eu hystyried yn briodol yn y bandiau Coch, Ambr a Gwyrdd, mae'n hanfodol cofio nad ydynt yn briodol o reidrwydd i bob disgybl yn y bandiau Coch, Ambr a Gwyrdd. Mae asesu effaith y bandiau Coch, Ambr a Gwyrdd ar lefel ymgysylltu cyfredol y disgybl yn allweddol ar gyfer sicrhau bod cymorth priodol ar waith, os oes ei angen.

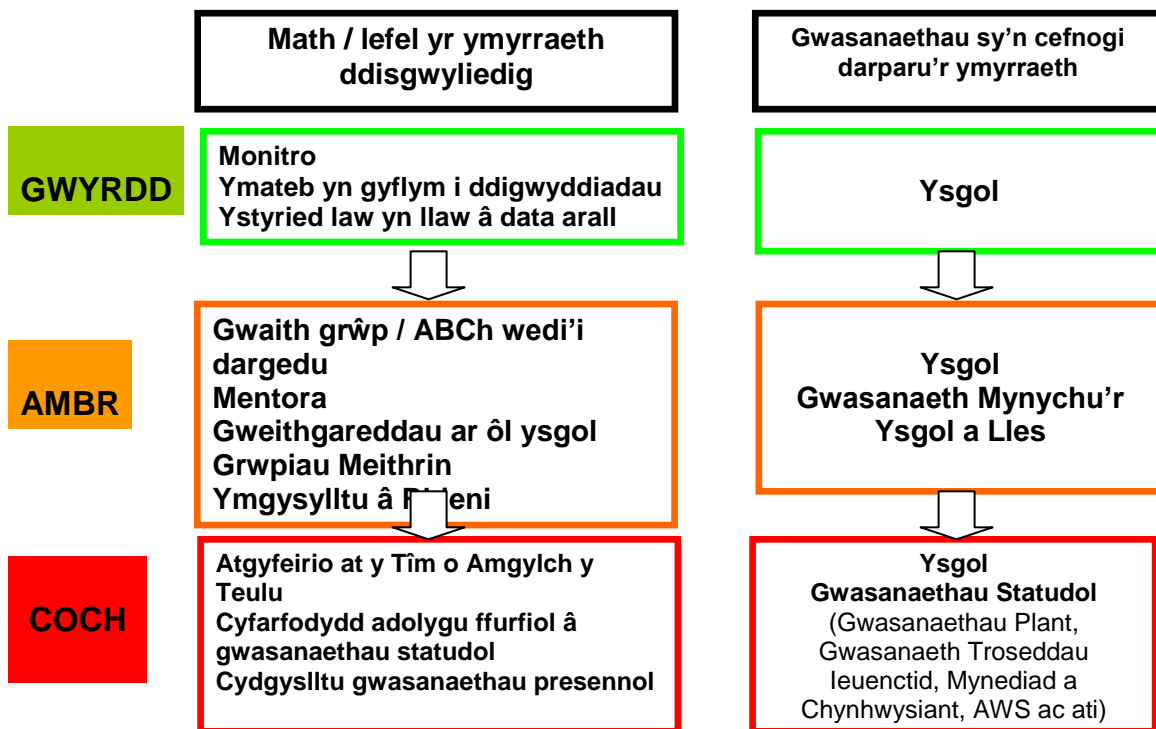
Wrth ystyried y data, dylai ysgolion ofyn y cwestiynau canlynol mewn perthynas â'r data ar lefel ysgol gyfan ac ar lefel y disgybl:

- Beth yw eich ymateb cyntaf?
- Oes unrhyw beth annisgwyl yn y data?
- Beth yw eich pryderon?
- A yw'n adlewyrchu eich gwybodaeth am eich disgyblion?
- Ydyw'n adlewyrchu data'r ysgol?
  - Presenoldeb?
  - Gwaharddiadau?
  - Cyflawniad?
- Oes angen unrhyw weithredu ar unwaith?

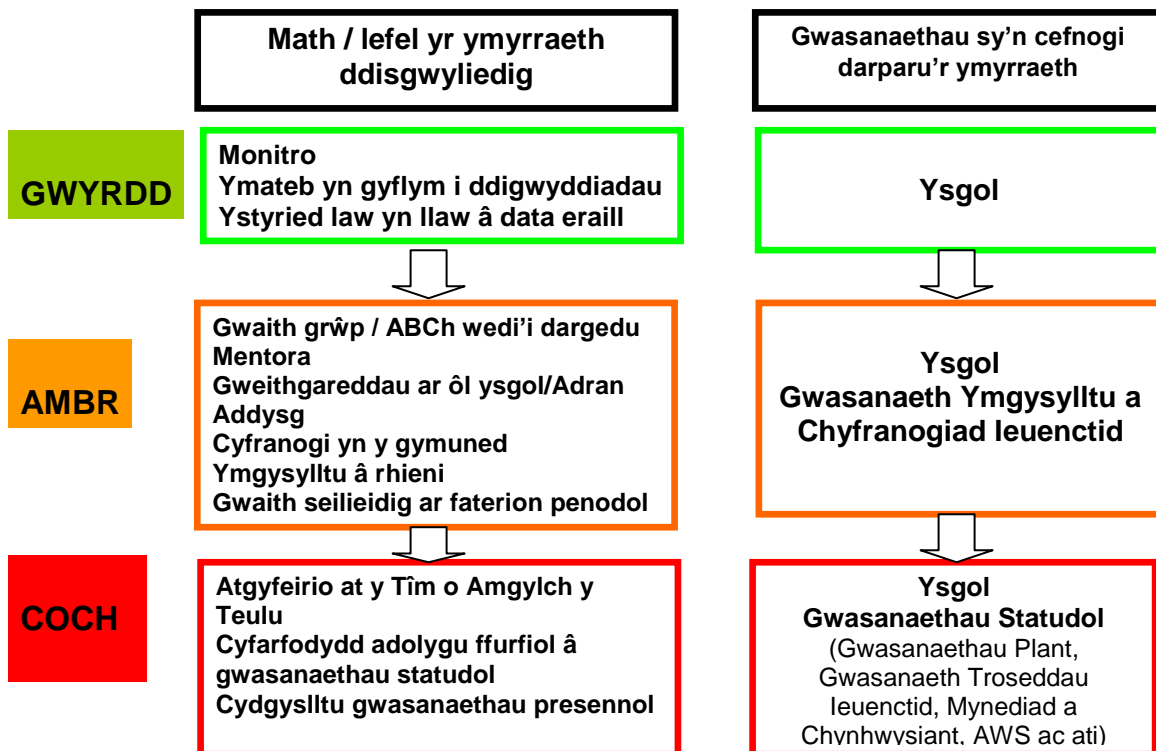
Pan fo'r broses o ddadansoddi'r data yn cadarnhau'r angen i roi ymyriadau ar waith ar gyfer disgyblion yn unigol, mae ffigyrau 2 a 3 isod yn darparu awgrymiadau o'r math o ymyriadau a allai fod yn briodol mewn ysgolion cynradd ac mewn ysgolion uwchradd. Mae manylion cyswllt ar gyfer gwasanaethau allweddol ar gael yn Atodiad 7.

Ar gyfer disgyblion Cyfnod Allweddol 4, mae'r Model 5 Haen ar gyfer Ymgysylltu a Datblygu sydd yn Atodiad 3 yn cynnig awgrymiadau o'r mathau o wasanaethau sydd fwyaf priodol i ymateb i anghenion disgyblion yn y bandiau Coch, Ambr a Gwyrdd amrywiol.

Ffigwr 2 Ymateb graddedig a awgrymir ar gyfer Ysgolion Cynradd

Ffigwr 3 Ymateb graddedig a awgrymir ar gyfer Ysgolion Uwchradd

3.2 Ystyried law yn llaw â gweithdrefnau safonol Ysgolion

Gellir defnyddio data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i greu darlun cyfannol wrth ystyried sut i ymateb i ddigwyddiadau sy'n ymwneud â disgyblion a/neu eu teuluoedd sy'n galw am naill ai roi gweithdrefnau ysgol penodol ar waith neu atgyfeirio at wasanaeth arall ar gyfer cymorth arbenigol.

3.2.1 Gwahardd

Er bod gwahardd yn ymateb priodol i rai digwyddiadau, ni ddylid ei ystyried yn ateb rhwydd ar gyfer disgyblion y mae eu hymddygiad yn aml o ganlyniad i ffactorau cymhleth iawn sydd wedi'u cydblethu fel cythrwfl domestig, rhianta amhriodol, neu ddiagnosis o anhwylderau meddwl, ac ati. Er na ellir defnyddio'r ffactorau hyn i esgusodi ymddygiad, mae'n ddealladwy eu bod weithiau yn gallu egluro ymddygiad unigolyn ifanc yn yr ysgol. Diben gwahardd yw cosbi er mwyn annog unigolion i beidio ag ymddwyn y heriol ond gall arwain at gymhlethu'r ffactorau a arweiniodd at yr ymddygiad yn y lle cyntaf e.e. hunan-argraff isel, ofn, hunan-barch isel, dyheadau isel ac anhawster wrth ddysgu. Er mwyn lleddfu ymddygiad heriol parhaus, mae'n bwysig bod aelodau allweddol o dîm bugeiliol yr ysgol yn ymwybodol o amgylchiadau disgyblion unigol fel y gellir defnyddio strategaethau i ymateb yn gynnar a, gobeithio, atal y digwyddiadau rhag cynyddu neu waethygu. Gall data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed roi syniad i staff a fyddai gwahardd yn debygol o arwain at ymddieithrio pellach h.y. bydd yr effaith ar ddisgybl a nodir yn 'goch' yn debygol o fod yn fwy na'r effaith ar ddisgybl a nodir yn 'wyrdd'.

Mae'n ofynnol i ysgolion gefnogi'r broses o ailintegreiddio disgyblion ar ôl gwaharddiad tymor penodol ac mae tystiolaeth yn dangos ei fod yn arfer da i Benaethiaid gynnal cyfarfodydd â rhieni a/neu ddisgybl yn dilyn cyfnod o waharddiad er mwyn sefydlu'r cam nesaf a chytuno arno.

Fel arfer, sefydlir Rhaglen Cymorth Bugeiliol yn awtomatig ar gyfer disgybl sydd wedi cael sawl gwaharddiad tymor penodol ac a allai fod mewn perygl o waharddiad parhaol neu a allai fod yn agored i'r perygl o fethu oherwydd dadrithiad. Bydd sicrhau Rhaglen Cymorth Bugeiliol lwyddiannus yn dibynnu ar allu'r bartneriaeth sy'n cynnwys yr ysgol, y rhieni a'r cynrychiolydd awdurdod lleol perthnasol i gydweithio a thrafod y pryderon a chytuno ar y camau a fyddai'n rhesymol ofynnol ar gyfer y disgybl er mwyn unioni'r sefyllfa, yn academiaidd ac yn gymdeithasol.

Mae ysgolion wedi cytuno i ystyried symudiadau wedi'u rheoli ar gyfer disgyblion sydd wedi ymddieithrio a'r rhai sydd mewn perygl o gael eu gwahardd fel rhan o'r Protocol ar gyfer Symudiadau wedi'u Rheoli. Fel rhan o'r broses hon, gall nodi band Proffilio Grwpiau Agored i Niwed y disgybl fod yn fuddiol wrth baratoi pecyn cymorth priodol.

3.2.2 Diogelu

Mae Adran 17 Deddf Plant 1989 yn rhoi dyletswydd gyffredinol ar awdurdod lleol i *“ddiogelu a hyrwyddo lles plant mewn angen o fewn yr ardal”* ac os oes achos rhesymol i amau bod plentyn/unigolyn ifanc yn dioddef niwed sylweddol, neu'n debygol o wneud, mae'n rhaid iddo, dan adran 47, *“wneud ymholiadau er mwyn ei alluogi i benderfynu a ddylid cymryd unrhyw gamau er mwyn diogelu neu hyrwyddo lles y plentyn/unigolyn ifanc.”*

Mae'r dogfennau canlynol yn darparu'r fframwaith sy'n sail i' gydweithredu rhyngasiantaethol/amlddisgyblaethol wrth gyfeirio, asesu cynllunio gofal, ymyrryd ac adolygu prosesau.

- Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan 2008
- Diogelu Plant: Gweithio gyda'n Gilydd o dan Ddeddf Plant 2004
- Diogelu mewn Addysg

Dywed Polisi a Gweithdrefnau Addysg a Dysgu Gydol Oes Rhondda Cynon Taf ar gyfer Diogelu bod *‘pob plentyn ac unigolyn ifanc yn haeddu'r cyfle i gyflawni ei botensial’*. Mae anghenion a buddiannau plant, pobl ifainc ac oedolion agored i niwed yn flaenoriaeth ym mhob agwedd ar waith yr adran. Dylid sicrhau eu bod yn gallu:-

- Bod mor iach yn gorfforol ac yn feddyliol â phosibl;
- Cael y budd mwyaf posibl o gyfleoedd addysg o ansawdd da;
- Byw mewn amgylchedd diogel a chael eu diogelu rhag niwed;
- Cael profiad o les emosiynol;
- Teimlo cariad a'u bod yn cael eu gwerthfawrogi a'u cefnogi gan rwydwaith o gydberthnasau dibynadwy a chariadus
- Datblygu'r gallu i ofalu am eu hunain ac ymdopi â bywyd bob dydd. Cael delwedd gadarnhaol o'u hunain gydag ymdeimlad cadarn o hunaniaeth, gan gynnwys hunaniaeth ddiwylliannol a hiliol;
- Datblygu sgiliau rhyngbersonol da a hyder mewn sefyllfaoedd cymdeithasol

Mae gan ysgolion ran ganolog o ran diogelu ac amddiffyn eu disgyblion drwy greu a chynnal amgylcheddau dysgu diogel, nodi pryderon a chymryd camau i fynd i'r afael â nhw mewn partneriaeth ag asiantaethau eraill.

Disgwylir i holl staff yr ysgolion a'r awdurdod lleol wneud y canlynol:-

- Parchu lles plant;
- Bod yn wylidwros o ddangosyddion camdriniaeth ac esgeulustod posibl;
- Bod yn effro o'r risgiau posibl a allai gael eu hachosi gan yr unigolion hynny a allai achosi niwed i blentyn neu unigolyn ifanc
- Bod yn ymwybodol o effeithiau camdriniaeth ac esgeulustod ar blentynod;
- Cyfrannu at bob cam o'r broses ddiogelu yn ôl y gofyn.

Mewn achosion pan fo pryderon ynglŷn â diogelwch disgyblion, dylid atgyfeirio'r mater ar unwaith at y Gwasanaethau Plant yn unol â gweithdrefnau Bwrdd Diogelu Lleol Rhondda Cynon Taf beth bynnag fo band Proffilio Grwpiau Agored i Niwed y disgybl.

3.2.3 Derbyniadau /Trosglwyddiadau yn ystod y Flwyddyn

Mae'r mwyafrif o ddisgyblion yn trosglwyddo o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd ddechrau mis Medi bob blwyddyn, ac yn draddodiadol, dyma fydd y tymor yn dilyn eu pen-blwydd yn unarddeg oed. Er bod pob ysgol gynradd yn gysylltiedig ag ysgol uwchradd, ac y bydd y rhan fwyaf o'i disgyblion yn trosglwyddo i'r ysgol uwchradd hon, mae'n parhau'n ofynnol i rieni/gofalwyr gwblhau cais derbyn, yn nodi eu dewis o ysgol uwchradd. Mae'n rhaid gwneud hyn ar adeg benodedig yn ystod blwyddyn olaf yr ysgol gynradd.

Nid yw cofrestru fel disgybl mewn ysgol gynradd gysylltiedig yn sicrhau lle i'r disgybl yn yr ysgol uwchradd o'i ddewis nac yn rhoi hawl i'r disgybl gael lle oherwydd yr agweddau cyfreithiol ar weithredu meini prawf y Cod Ymarfer ar gyfer Derbyniadau i Ysgolion. (Manylion ar gael yn y Llawlyfr Dechrau'r Ysgol a gynhyrchir gan yr awdurdod lleol bob blwyddyn)

Mae newid ysgol ar unrhyw adeg yng ngyrfa addysgol y plentyn yn gam difrifol ac i nifer sylweddol o ddisgyblion mae'n digwydd o ganlyniad i deulu'n symud tŷ. Mae cyngor a chymorth ynglŷn â hyn ar gael gan yr ysgol a chan Wasanaeth Derbyniadau'r awdurdod lleol.

Fodd bynnag, mae rhai ceisiadau trosglwyddo yn cael eu gwneud gan rieni, dro ar ôl tro yn aml, ac o roi ystyriaeth drylwyr iddynt, na fyddent o reidrwydd er budd gorau'r plentyn. Gall symud ysgol, yn enwedig mewn rhai cyfnodau allweddol, fod yn gymhleth am amrywiaeth o resymau, felly er mwyn eu diogelu rhag anawsterau posibl mae'r awdurdod lleol wedi sefydlu protocol o fis Medi 2014 ymlaen er mwyn arwain teuluoedd ac ysgolion drwy'r broses o drosglwyddo yn ystod y flwyddyn yn ystod y cyfnod ysgol uwchradd. Mae'r protocol yn ddull newydd ar gyfer Rhondda Cynon Taf, ac un gafodd ei ddatblygu a'i gynllunio mewn partneriaeth â phenaethiaid mewn ymateb i nifer o enghreifftiau lle mae'n amlwg bod disgyblion wedi methu ag integreiddio ac ymgysylltu'n llwyddiannus yn eu hysgol newydd ac yn fwy agored i niwed o'r herwydd. Mewn astudiaeth beilot ar gyfer Blynyddoedd 9, 10 ac 11, bydd y broses ganlynol yn angenrheidiol ar gyfer pob cais trosglwyddo yn 2014-15

- Mae'n rhaid i rieni/gofalwyr sy'n gwneud cais i drosglwyddo rhwng ysgolion uwchradd roi gwybod, yn y lle cyntaf, i Bennaeth cyfredol y disgybl eu bod am symud eu plentyn a thrafod y rheswm dros wneud hynny gyda'r Pennaeth.
- Yn ystod y drafodaeth hon, mae'n rhai rhoi sylw i'r anawsterau presennol (perthynas ag eraill, bwlio tybiedig, ac ymddygiad) ac unrhyw gymhlethdodau gyda dewisiadau'r cwricwlwm neu gyrsiau arholiad.

- Yn dilyn y cyfarfod cychwynnol hwn, bydd yn ofynnol i rieni gwblhau “*Ffurflen Bwriad i Drosglwyddo*” gan amlinellu eglurhad dros eu cais law yn llaw â safbwynt y disgybl ynglŷn â chychwyn mewn ysgol newydd.
- Disgwylir i ysgol gyfredol y disgybl amlinellu eu safbwyntiau ar y trosglwyddiad ac mewn amgylchiadau lle mae gwrthdaro wedi digwydd, cynnwys tystiolaeth o'r hyn sydd wedi'i wneud i geisio atal y cais
- Mae arfer da wedi dangos ei bod yn hanfodol i'r ysgol sy'n derbyn y disgybl a'r ysgol y mae'r disgybl yn ei gadael, gyfarfod â'r rhieni a'r plentyn gyda'i gilydd i egluro manteision ac anfanteision trosglwyddo rhwng ysgolion mewn deialog agored a gonest.
- Os yw'r rhiant a'r plentyn am barhau â'r trosglwyddiad, mae cais derbyniad ffurfiol yn cael ei gwblhau a'i gyflwyno i Wasanaeth Derbyniadau'r awdurdod lleol i'w brosesu yn y ffordd arferol ac yn unol â'r Cod Ymarfer.

Ar ôl cael eu hysbysu bod disgybl yn trosglwyddo rhwng ysgolion, mae'r Swyddogion Ailymgysylltu ag leuenctid yn darparu cymorth i'r disgybl yn ystod y cyfnod pontio. Bydd band Proffilio Grwpiau Agored i Niwed y disgybl yn cael ei gynnwys yn y wybodaeth a gesglir gan yr Awdurdod Lleol er mwyn cefnogi proses bontio'r disgybl yn effeithiol.

3.2.4 Atgyfeirio at Addysg Heblaw yn yr Ysgol (EOTAS)

Am ryw reswm neu'i gilydd, nid yw nifer fach o blant a phobl ifainc ar draws Rhondda Cynon Taf yn gallu cael mynediad i addysg prif ffrwd am gyfnod byr neu'n barhaol weithiau. Mae'r rhesymau yn amrywio o ddamweiniau/salwch i bryderon ymddygiad a/neu iechyd meddwl. Mae nifer isel iawn o ddisgyblion Cyfnod Allweddol 3 a Chyfnod Allweddol 4 wedi'u gwahardd yn barhaol o ysgolion prif ffrwd ar draws y Fwrdeistref.

Pan fo ymddygiad unigolyn ifanc yn amharu ar eu gallu i ddysgu, yna mae ganddynt angen addysgol arbennig sydd, bron bob amser, yn cynnwys anghenion dysgu sylweddol. Felly mae'n hanfodol bod gan ysgolion ffordd raddedig a hyblyg o ymateb i anghenion o'r fath gan gynnwys darpariaethau amrywiol.

Dim ond mewn achosion eithafol, ac fel arfer ar ôl rhoi cynnig ar bob dewis arall a'u bod wedi bod yn aneffeithiol, y dylid ystyried darpariaeth addysgol amgen. Disgwylir i Awdurdodau Addysg ac ysgolion ddarparu addysg prif ffrwd i bob unigolyn ifanc oni bai bod amgylchiadau eithriadol yn gwahardd hynny.

Er mai'r consensws cyffredinol yw bod disgyblion yn cael y cyfle gorau i fanteisio i'r eithaf ar eu cyfleoedd addysgol yn y lleoliad addysg prif ffrwd, nid yw hyn yn bosibl bob amser i ganran bach o ddisgyblion. Bydd anghenion y rhan fwyaf o ddisgyblion sydd ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol (SEBD) yn cael eu diwallu'n llwyddiannus yn yr amgylchedd prif ffrwd, yn aml gyda rhywfaint o gymorth, fel y disgrifiwyd yn flaenorol. Fodd bynnag, mae yna leiafswm o ddisgyblion sydd ag anghenion mor gymhleth ag Anawsterau

Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol mor heriol fel bod angen addysgu arbenigol arnynt gyda chwricwlwm wedi'i deilwra y tu allan i'r system brif ffrwd.

Mae Rhondda Cynon Taf wedi datblygu adnoddau sylweddol mewn ysgolion prif ffrwd a'r tu allan ar gyfer addysgu disgyblion gydag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol gyda darpariaeth helaeth o Gyfnod Allweddol 1 i Gyfnod Allweddol 4. Mae mynediad i'r ddarpariaeth hon yn cael ei benderfynu gan banel yn dilyn mewnbwn dangosadwy sylweddol gan ysgolion, y Gwasanaethau Cymorth Ymddygiad a'r Gwasanaeth Seicoleg Addysg. Mae'r ddarpariaeth yn cynnwys:

- Grwpiau meithrin;
- Dosbarthiadau Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol yn yr Ysgol Gynradd;
- Unedau Atgyfeirio Disgyblion
- Darpariaethau Cyfnod Allweddol 4 amgen;
- Addysg yn y cartref

Er mwyn cael mynediad llwyddiannus i ddarpariaeth Addysg Heblaw yn yr Ysgol, mae'n rhaid i ysgolion allu dangos tystiolaeth eu bod wedi ystyried pob posibilrwydd o ran holl adnoddau a strategaethau'r ysgol a'i bod yn amlwg bod yna anawsterau difrifol a diffyg cynnydd er gwaethaf cymorth dysgu ychwanegol a'r defnydd o Gyllid Anghenion Ychwanegol (ANF). Yna, mae'n rhaid i ysgolion gwblhau Cais Lleoliad Arbenigol (SPR) drwy'r Gwasanaeth Mynediad a Chynhwysiant. Mae'n ddisgwyliad safonol i'r cais gael ei gefnogi gan argymhellion gan Wasanaeth Cymorth Ymddygiad, Gwasanaeth Cymorth Dysgu neu Wasanaeth Seicoleg Addysg yr awdurdod lleol cyn i geisiadau gael eu hystyried gan y panel lleoliadau priodol.

Mae blaenoriaethau ar gyfer mynediad i ddarpariaeth Addysg Heblaw yn yr Ysgol yn cynnwys: -

- Disgyblion sydd wedi'u gwahardd yn barhaol o ddwy neu ragor o ysgolion
- Disgyblion sydd wedi'u gwahardd yn barhaol ac sydd heb gael mynediad i ysgol arall a gynhelir.
- Disgyblion sydd mewn perygl o waharddiad parhaol oherwydd eu hymddygiad ac y mae mesurau rheoli disgyblion sydd ar gael fel arfer dros gyfnod estynedig wedi profi'n annigonol a heb arwain at batrymau ymddygiad sy'n dderbyniol i'r ysgol
- Disgyblion y mae eu lles emosiynol yn peri pryder, ac y mae mesurau cymorth a gofal bugeiliol arferol dros gyfnod estynedig wedi profi'n annigonol i leihau'r pryder i lefelau y gellir eu rheoli
- Bydd disgyblion sy'n "derbyn gofal" gan yr Awdurdod Lleol yn cael blaenoriaeth dros ddisgyblion eraill, a chymryd bod popeth arall yn gyfartal.

DS Nid yw disgyblion sydd ag anawsterau presenoldeb tymor hir yn cael eu hystyried yn flaenoriaeth uchel ar gyfer Addysg Heblaw yn yr Ysgol.

Darperir addysgu y tu allan i'r ysgol ar gyfer disgyblion oedran ysgol gorfodol nad ydynt yn gallu mynychu'r ysgol. Mae achosion unigol yn gymhleth yn aml a bydd y mwyafrif yn bodloni un neu ragor o'r meini prawf canlynol:

1. Cyflyrau meddygol sy'n atal presenoldeb yn yr ysgol
2. Disgyblion sydd â phroblemau sy'n arwain at bryder am fynychu'r ysgol (ffobia)
3. Disgyblion sy'n disgwyl am leoliad mewn ysgol arbennig ac sydd ddim yn gallu mynychu ysgol prif ffrwd
4. Disgyblion y mae mynychu'r ysgol yn achosi problemau iddynt. Bron bob blwyddyn, mae grŵp bach o ddisgyblion sydd heb eu gwahardd o'r ysgol ond sydd serch hynny, yn gwrthod mynychu o gwbl, yn mynychu'n anaml iawn, neu'n credu na all ysgolion ddiwallu eu hanghenion. Mewn sefyllfa o'r fath, bydd ystyriaethau'n seiliedig ar dystiolaeth gan asiantaethau a gweithwyr proffesiynol perthnasol a phenderfynir a oes gan Rhondda Cynon Taf ddyletswydd i ddarparu er budd gorau'r disgybl.

Mewn amgylchiadau eithriadol, bydd disgyblion yn cael eu gwahardd o'r ysgol yn barhaol.

Gellir defnyddio data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed i helpu wrth ystyried a fyddai disgybl yn cael budd o gael ei atgyfeirio at y ddarpariaeth Addysg Heblaw yn yr Ysgol neu a allai atgyfeirio'r disgybl at asiantaeth arall er mwyn cael cymorth i ddatrys y materion sy'n ymwneud ag amgylchiadau y tu allan i'r ysgol fod yn fwy o gymorth.

3.2.5 Atgyfeirio at y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles (AWS)

Mae Pecyn Mynychu'r Ysgol Rhondda Cynon Taf yn darparu canllawiau clir i ysgolion gan amlinellu'r meini prawf ar gyfer atgyfeirio at y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles ac mae'n parhau'n hanfodol bod ysgolion yn defnyddio pob ymyriad angenrheidiol i wella presenoldeb cyn atgyfeirio. Mae hyn yn cynnwys darparu tystiolaeth o'r ymyriadau hyn fel rhan o'r wybodaeth atgyfeirio, gan gynnwys gwybodaeth am ymgysylltiad rhieni.

Gellir atgyfeirio at y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles am y rhesymau canlynol:

- Presenoldeb (85% neu'n is dros gyfnod o chwe wythnos)
- Lles (pan fo pryder y gellir ei briodoli'n uniongyrchol i bresenoldeb disgybl neu ei gysylltu â hynny)
- Presenoldeb a Lles (Mae'r ddau faen prawf uchod yn berthnasol)

Gall ysgolion wneud Atgyfeiriad Lles pan na ellir cysylltu â'r disgybl na'r rhieni am gyfnod o 5 diwrnod er gwaethaf pob ymdrech.

O fis Medi 2014 ymlaen bydd ysgolion yn gallu gwneud Atgyfeiriad Lles Brys ar ôl cyfnod o ddim cyswllt am gyfnod o dri diwrnod ar gyfer disgybl sydd yng ngrŵp 'Coch' y data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed.

Wrth atgyfeirio disgyblion cymwys i'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles, dylai ysgolion nodi band Proffilio Grwpiau Agored i Niwed y disgybl ar y ffurflen atgyfeirio. Bydd hyn yn sicrhau bod y broses o ddyrannu a datblygu'r achos yn cael ei flaenoriaethau yn ôl y gofyn.

3.2.6 Atgyfeirio at y Garfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant (SEETs)

Caiff atgyfeiriadau i'r Garfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant eu gwneud yn uniongyrchol gan Gyrfa Cymru ar gyfer pobl ifainc sy'n perthyn i Haen 2 y Model 5 Haen ar gyfer Grwpiau Agored i Niwed a Phontio Ôl-16. (gweler Atodiad 4).

Mewn amgylchiadau eithriadol gall y garfan dderbyn atgyfeiriadau o ffynonellau eraill ac mae ffurflen atgyfeirio'r Garfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant ar gael yn Atodiad 5. Fodd bynnag, dylid cysylltu â'r garfan yn y lle cyntaf am gyngor ar y llwybr atgyfeirio mwyaf priodol. Mae eu manylion cyswllt yn Atodiad 7.

3.2.7 Atgyfeirio at y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid (YEPS)

Mae atgyfeiriadau at y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid ar gyfer pobl ifainc rhwng 11-25 oed yn cael eu gwneud am y rhesymau canlynol:

- Presenoldeb rhwng 86%-90% yng Nghyfnod Allweddol 4 (drwy broses atgyfeirio'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles)
- Trosglwyddiadau lluosog yn ystod y flwyddyn (drwy hysbysu'r Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles)
- Pobl ifainc 16+ oed yn Haen 1 (nid yw eu lleoliad Addysg, Cyflogaeth neu Hyfforddiant yn hysbys) drwy'r Garfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant
- Pobl ifainc agored i niwed sydd angen cymorth (sydd yn y grŵp ambr ar sail y dull Proffilio Grwpiau Agored i Niwed)
- Lefelau chyfranogiad isel

Mae'n rhaid i ysgol wneud atgyfeiriad hefyd cyn i'r broses o gydweithio ag unigolyn ifanc gychwyn. Dylai unrhyw bryderon sydd gan ysgolion ar sail lles brys ddilyn gweithdrefnau safonol ar gyfer cysylltu ac atgyfeirio at y Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles. Nid yw'n briodol i staff y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid ymwneud â'r achosion hyn.

Mae ffurflen atgyfeirio'r Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid yn Atodiad 6.

3.3 Gweithio mewn partneriaeth ag asiantaethau allanol

Mae Proffilio Grwpiau Agored i Niwed yn cefnogi ysgolion i nodi achosion pan allai atgyfeirio at asiantaethau allanol fod o fudd wrth fynd i'r afael a meysydd sy'n peri pryder. Pan fo disgyblion wedi'u rhoi yn y grŵp 'coch' yn y data Proffilio Grwpiau Agored i Niwed bydd o leiaf dau wasanaeth statudol yn gwybod amdanynt.

Bu datblygiad sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf gydag ysgolion a gwasanaethau addysg yn cael mynediad i gymorth yn y gymuned ar gyfer teuluoedd. Yn draddodiadol, byddai pryderon am les plentyn yn golygu atgyfeirio at wasanaethau plant. Mae partneriaethau CANOPI wedi cryfhau partneriaethau cymunedol a gwella gwybodaeth gweithwyr proffesiynol sy'n cydweithio â phlant, pobl ifainc a theuluoedd. Felly, law yn llaw ag ymrwymiad Rhondda Cynon Taf i ddull y Tîm o Amgylch y Teulu (TAF) mae gwell gwasanaethau ataliol ar gael erbyn hyn ar draws y Fwrdeistref, y gellir cael mynediad iddynt i gefnogi disgyblion agored i niwed er mwyn helpu i atal amgylchiadau rhag troi'n rhai sy'n peri mwy o bryder.

3.3.1 Partneriaethau Canopi

Mae Canopi yn fframwaith, sy'n galluogi asiantaethau i gynllunio a chydweithio er mwyn darparu gwasanaethau i blant, pobl ifainc a'u teuluoedd yn y cymunedau y maen nhw'n byw ynddynt. Ei nod yw darparu'r canlynol:

- Gwell mynediad i wasanaethau ar gyfer plant, pobl ifainc a'u teuluoedd;
- Darparu gwasanaethau mewn modd sy'n fwy integredig;
- Paru gwasanaethau'n well i anghenion lleol ac unigol.

Gwelwyd bod gweithio amlasiantaethol yn ffordd effeithiol o gefnogi plant, pobl ifainc a'u teuluoedd a sicrhau gwelliannau go iawn yn eu bywydau. Mae Canopi yn seiliedig ar gyfres o safonau ar gyfer gwirio a monitro pa mor dda mae gwasanaethau'n cydweithio ac yn eu galluogi i rannu arfer da. Manteision Canopi yw:

- Gwell canlyniadau i blant, pobl ifainc a'u teuluoedd;
- Gwell gwybodaeth a dealltwriaeth o rolau a chyfrifoldebau pob asiantaeth ar draws partneriaethau;
- Gwell cysylltiadau a chyfathrebu rhwng asiantaethau;
- Cydgysylltu gwasanaethau'n well ar gyfer plant, pobl ifainc a'u teuluoedd.

Mae Partneriaethau Canopi lleol ym mhob un o'r 12 ardal clwstwr yn Rhondda Cynon Taf ac maen nhw'n cynnwys cynrychiolwyr rhanddeiliaid allweddol ar gyfer cynllunio a chydgyssylltu'r gwaith o ddarparu gwasanaethau lleol i blant a phobl ifainc hyd at 25 oed, a'u teuluoedd yn eu cymunedau eu hunain. Dyma waith Partneriaethau Canopi:

- Cefnogi'r broses o ddatblygu gwasanaethau amlasiantaethol integredig drwy gydgyssylltu'r seilwaith.
- Nodi'r gwasanaethau presennol amrywiol sydd ar gael a'r datblygiadau lleol arfaethedig ac adeiladu ar hynny.
- Gweithio tuag at gyflawni'r safonau y cytunwyd arnynt ar gyfer gwaith amlasiantaethol.

3.3.2 Tîm o Amgylch y Teulu (TAF)

Y Tîm o Amgylch y Teulu (TAF) yw Fframwaith Asesu Cyffredin Rhondda Cynon Taf ar gyfer teuluoedd sy'n wynebu heriau sydd angen mwy nag un ymyriad. Mae'n fenter amlasiantaethol ac mae partneriaid yn cynnwys yr Awdurdod Lleol, Iechyd, yr Heddlu, y Sector Gwirfoddol ac asiantaethau eraill e.e. Canolfan Byd Gwaith a Gyrfa Cymru.

Mae'r Tîm o Amgylch y Teulu yn cynnig ffordd o helpu teuluoedd sy'n wynebu anawsterau lluosog ac ehangach na all un gwasanaeth fynd i'r afael â nhw. Mae'r Tîm yn sicrhau:

- Bod teuluoedd yn cael eu hadnabod yn gynnar ac yn effeithiol
- Bod eu cryfderau a'u hanghenion yn cael eu hasesu
- Eu bod yn derbyn y cymorth sydd ei angen arnynt mewn ffordd gydgyssylltiedig
- Eu bod yn derbyn cymorth sy'n mynd i'r afael â'r heriau y maen nhw'n eu hwynebu mewn ffordd gyfannol

Mae'r 'Tîm' yn cynnwys yr holl bobl sy'n debygol o fod yn gallu helpu plentyn, yr unigolyn ifanc a'r teulu a gwneud gwahaniaeth iddynt. Bydd gweithiwr allweddol yn sicrhau bod y camau y mae'r Tîm yn cytuno arnynt yn digwydd mewn gwirionedd a bod y plentyn neu'r unigolyn ifanc yn cael ei gefnogi yn ystod y broses hon a'i gynnwys iddi.

Os yw'r teulu'n cytuno i asesiad TAF, gellir ei ddefnyddio i gasglu'r wybodaeth gywir er mwyn ei rhannu ag eraill a all helpu. Bydd yn cael ei defnyddio er mwyn llunio cynllun gweithredu i sicrhau bod y tîm yn glir ynglŷn â'r hyn sydd angen ei wneud a phwy sy'n mynd i'w wneud. Unwaith yn unig y dylai teuluoedd adrodd eu stori.

Unwaith y mae'r tîm wedi'i gytuno a gweithiwr allweddol wedi'i ddyrannu, y gweithiwr allweddol fydd y cyswllt â'r tîm a bydd yn cydgysylltu'r cynllun ac yn sicrhau bod plant, pobl ifanc a theuluoedd yn cael y cymorth y cytunwyd arno. Y gweithiwr allweddol fydd cyswllt y teulu hefyd os oes ganddynt unrhyw gwestiynau neu bryderon. Bydd plant, pobl ifanc a theuluoedd yn cael eu cynnwys ym mhob cam o'r broses.

Bydd asesiad Tîm o Amgylch y Teulu yn debygol o fod yn briodol yn yr achosion canlynol:

- Pan fo pryder am gynnydd neu les plentyn neu unigolyn ifanc;

- Pan nad yw'r anghenion yn glir neu'n ehangach na'r hyn y gall un gwasanaeth fynd i'r afael â nhw;
- Pan fyddai asesiad teulu cyfan (a thîm o amgylch y teulu) yn helpu i nodi'r anghenion a / neu alw ar wasanaethau eraill er mwyn helpu i'w diwallu.

Cyn cychwyn asesiad Tîm o Amgylch y Teulu bydd angen i chi gysylltu â'ch Cydgysylltydd Tîm o Amgylch y Teulu lleol i wirio nad oes Tîm o Amgylch y Teulu eisoes ar waith ac i gael ffurflen asesu Tîm o Amgylch y Teulu. Mae'r manylion cyswllt perthnasol ar gael yn Atodiad 7.

3.3.3 Cymunedau yn Gyntaf

Mae'r rhaglen Cymunedau yn Gyntaf wedi'i hailwampio fel ei bod yn cefnogi agenda trechu tlodi Llywodraeth Cymru (WG, 2012b) ac mae'n parhau i gefnogi'r bobl fwyaf difreintiedig yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig. Yn 2013, cafodd 24 ardal bresennol y cynllun Cymunedau yn Gyntaf eu newid yn 8 o ardaloedd clwstwr daearyddol a chafodd y gwaith o ddarparu'r rhaglen ei seilio ar dair thema allweddol:

- Cymunedau Ffyniannus
- Cymunedau Dysgu
- Cymunedau Iachach

Mae'r cyllid ar gyfer y cam cyfredol hwn o'r rhaglen yn para tan fis Mawrth 2015.

Mae pob un o'r 8 Carfan Cyflawni Cymunedau yn Gyntaf yn cydweithio â phreswylwyr, sefydliadau cymunedol, busnesau ac asiantaethau allweddol eraill, gan ganolbwyntio ar gamau sy'n arwain at gynaliadwyedd a lles tymor hir cymunedau. Mae pob Carfan Cyflawni yn cael ei arwain gan Reolwr Clwstwr sy'n goruchwyllo gweithgareddau a gwasanaethau'r clwstwr hwnnw, ac mae eu manylion cyswllt yn Atodiad 7.

3.3.4 Gyrfa Cymru

Mae Mesur Dysgu a Sgiliau (Cymru) 2009, yn rhoi hawl i ddysgwyr rhwng 14 a 19 oed ddilyn cwrs astudio o gwricwlwm lleol. Mae'n rhoi dyletswydd hefyd ar awdurdodau lleol, ysgolion a sefydliadau addysg bellach i gydweithredu er mwyn sicrhau bod gan bobl ifainc fynediad i ddewis ehangach o opsiynau sy'n gweddu'n well i'w hanghenion unigol. Mae'r dewis ehangach hwn yn cael ei gynnis yng Nghyfnod Allweddol 4 ac ôl-16.

Mae addysg Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith yn helpu pobl ifainc i ddatblygu'r wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i wneud dewisiadau llwyddiannus, rheoli prosesau pontio mewn dysgu a symud i addysg, hyfforddiant neu waith.

Mae gan ysgolion ddyletswydd statudol i:

- Ddarparu rhaglen gyrfaoedd wedi'i chynllunio ac addysg 'Byd Gwaith' ar gyfer pobl ifainc ym Mlynnyddoedd 7-14 (rhwng 11- 19 oed).
- Sicrhau bod gan bobl ifainc fynediad i gyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd priodol yn ôl yr angen.
- Darparu mynediad i amrywiaeth eang o wybodaeth gyfredol sy'n ymwneud ag addysg gyrfaoedd a chyfluoedd gyrfa.
- Sicrhau bod gwybodaeth a chngor yn ddiuedd ac nad yw'n hyrwyddo unrhyw ddewisiadau penodol yn ormodol nac yn rhoi buddiannau neu ddyheadau'r ysgol cyn buddiannau a dyheadau ei phobl ifainc.

Yn draddodiadol, roedd Gyrfa Cymru yn helpu i gyflawni'r ddyletswydd hon. Fodd bynnag, o ganlyniad i newidiadau diweddar yng nghwmpas a chylch gwaith Gyrfa Cymru, gwelwyd gostyngiad yn y cymorth sydd ar gael i ysgolion ar gyfer darparu addysg 'Byd Gwaith' i ddisgyblion.

Mae Gyrfa Cymru'n cadw'r cyfrifoldeb dros ganfod cyrchfannau pob disgybl sy'n gadael ysgol statudol drwy'r Arolwg Cyrchfan Ymadawyr. Yn ystod mis Medi a mis Hydref, cesglir data cofrestru o ysgolion, a darparwyr addysg bellach a hyfforddiant seiliedig ar waith, ac mae sefyllfa gyfredol pawb sy'n gadael yr ysgol yn cael ei gadarnhau. Pan nad yw pobl ifainc yn ymddangos ar restrau cofrestru sefydliadau/darparwyr, bydd staff Gyrfa Cymru'n cysylltu â dysgwyr er mwyn canfod eu statws cyfredol.

Cyfeiriadau

Balfanz, R., Fox, J. H., Bridgeland, J. M., a McNaught, M., (2009) *Grad Nation: a guidebook to help communities tackle the dropout crisis.*

Barnardo's (2010) *Not the end of the story Supporting teenage mothers back into education*

Barnardo's Cymru (2014) *Plant sy'n dioddef oherwydd bod aelod o'r teulu yn y carchar: Llwylyfr i ysgolion sy'n datblygu arfer da.*

Batten, M., and Russell, J., (1995) *Students at Risk: a review of Australian literature, 1980-1994* Australian Council for Educational Research: Victoria.

Becker S., Aldridge J., Dearden C. (1998). *Young Carers and Their Families.* Blackwell: Rhydychen

Burge, B., Wilson, R., a Smith-Crallen, K., (2012), *Employer involvement in schools: a rapid review of UK and international evidence*, Y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg.

Burgette, J., King, M., Lee, C. a Park, H., (2011) *Tennessee Dropout Policy Scan.* Centre for Research in Educational Policy: Memphis, Tennessee.

Callanan, M., Kinsella, R., Graham, J., Turczuk, O., a Finch, S (2009) *Pupils with Declining Attainment at Key Stages 3 and 4 Profiles, Experiences and Impacts of Underachievement and Disengagement.* Canolfan Genedlaethol Ymchwil Gymdeithasol. Yr Adran Plant, Ysgolion a Theuluoedd.

Coles, B., Godfrey, C., Keung, A., Parrott, S. a Bradshaw, J. (2010) *Estimating the life-time cost of NEET: 16-18 year olds not in Education, Employment or Training*, Prifysgol Efrog, Efrog.

Corston, J., (2007) *A report by Baroness Jean Corston of a review of women with particular vulnerabilities in the criminal justice system.* Y Swyddfa Gartref: Llundain.

Dale, R. (2010) *Early School Leaving: lessons from research for policy makers* Y Comisiwn Ewropeaidd.

Dalziel, D. a Henthorne, K, (2005), *Parents'/carers' attitudes towards school attendance.* Yr Adran Addysg a Sgiliau.

DELNI (2010) *A Scoping Study of those young people Not in Education, Employment or Training (NEET) in Northern Ireland* Department for Employment and Learning: Belfast.

Egan, D., (2007), *Brwydro yn erbyn tlodi ymhlith plant yng Nghymru: a oes strategaethau addysg effeithiol ar waith?*

Sefydliad Joseph Rowntree

Egan, D., (2011) *Educational Equity and School Performance in Wales*. Athrofa Prifysgol Cymru: Caerdydd

Egan, D., (2012) *Communities, School and Families Together - A route to reducing the impact of poverty on educational achievement in schools across Wales*, Achub y Plant.

ESTYN (2011) *Mynd i'r afael â thlodi ac anfantais mewn ysgolion: cydweithio â'r gymuned a gwasanaethau eraill*.

ESTYN (2014) *Difreintedd Disgyblion Mynd i'r afael â difreintedd a chodi safonau*.

Filmer-Sankey, C., a McCrone, T., (2012) *Developing Indicators for Early Identification of Young People at Risk of Temporary Disconnection from Learning* (Rhaglen Ymchwil y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg: From Education to Employment). Slough: Y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg.

Kettlewell, K., Southcott, C., Stevens, E. a McCrone, T. (2012). *Engaging the Disengaged* (Rhaglen Ymchwil y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg: From Education to Employment). Slough: Y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg.

King, C., (2009) *Adopted children and the transition from primary to secondary school: an examination of pupil, parent and teacher views*. Children's Workforce Development Council (CWDC)

Kirstine Hansen a Heather Joshi (2007) *Millennium Cohort Study Second Survey*. Centre for Longitudinal Studies Institute of Education, Prifysgol Llundain

Lehr, C. A., Johnson, D. R., Bremer, C. D., Cosio, A. a M. Thompson (2004) *Increasing Rates of School Completion: moving from policy and research to practice*. National Centre on Secondary Education and Transition: Minnesota

Malcolm, H; Wilson, V; Davidson, J a Kirk, S (2003), *Absence from School: A study of its causes and effects in seven LEAs*, The SCRE Centre, Prifysgol Glasgow.

Meek, R., (2006) *When big brother goes inside: The experiences of younger siblings of young men in prison*. Howard League for Penal Reform: Llundain.

Nelson, J a O'Donnell, L. (2012). *Approaches to Supporting Young People Not in Education, Employment or Training: a Review* (Rhaglen Ymchwil y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg: From Education to Employment). Slough: Y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg.

Ofsted, (2011) *Children in Service families. The quality and impact of partnership provision for children in Service families.*

Reid, K, (2005), *The Implications of Every Child Matters and the Children Act for Schools*, Journal for Pastoral Care and Personal-Social Education.

Reid, K, (2008), *Educational Welfare Service: the case for a review in England*, Educational Studies.

Reid, K, (2009), *The initial qualifications, induction and in-service needs of education social workers in Wales*, Social Work Education.

Y Sefydliad Gofal Cymdeithasol er Rhagoriaeth SCIE (2008) *Children of prisoners – maintaining family ties*. Children and Families' Services SCIE Guide 22

Social Exclusion Unit (1999) *Bridging the Gap: new opportunities for 16-18 year olds not in education, employment or training* (HMSO: Llundain).

Social Exclusion Unit (2000) *National Strategy for Neighbourhood Renewal: report of policy action team 12, young people*. HMSO: Llundain.

Warren, J., (2008), *Young carers: still 'hidden' after all these years?* Research, Policy and Planning 26(1), 45-56

Llywodraeth Cymru (2008) *Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion*. Caerdydd

Llywodraeth Cymru (2009) *R Lleihau cyfran y bobl ifainc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant yng Nghymru*. Caerdydd

---

Llywodraeth Cymru (2012a) *Dadansoddiad pellach o ddata'n ymwneud â Phobl Ifainc nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth neu Hyfforddiant (NEET)* (Ystadegau Cymru: Caerdydd).

Llywodraeth Cymru (2012b) *Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi 2012 – 2016*. Caerdydd

Llywodraeth Cymru (2013) *Adnabod pobl ifainc mewn sydd mewn perygl o fod 'Ddim mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant' (NEET)*. Caerdydd

Llywodraeth Cymru (2014) *Nodi'n gynnar – canllawiau arfer effeithiol*. Caerdydd

Atodiadau

Atodiad 1	Ffurflen Hysbysiad Lles
Atodiad 2	Crynodeb o Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid
Atodiad 3	Model 5 Haen ar gyfer Ymgysylltu a Datblygu yng Nghyfnod Allweddol 4 Rhondda Cynon Taf
Atodiad 4	Model 5 Haen ar gyfer Grwpiau Agored i Niwed a Phontio Ôl-16
Atodiad 5	Ffurflen Atgyfeirio at y Garfan Cefnogi Ymgysylltu ag Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant (SEETs)
Atodiad 6	Ffurflen Atgyfeirio at y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid (YEPS)
Atodiad 7	Cysylltiadau Defnyddiol

Atodiad 1 – Ffurflen Hysbysiad

WELLBEING NOTIFICATION FORM / FFURFLEN HYSBYSIAD LLES

Date of Notification/ Dyddiad yr Hysbysiad	☐
Pupil Tribal Reference Number (office use only)/ Cyfeirnod y Disgybl ar Tribal (at ddefnydd swyddfa yn unig):	

Notification made by/Hysbysiad gan:	Position/Swydd:	Contact Details / Manylion Cyswllt:
☐	☐	☐

1. Young Person Personal Details / Manylion Personol y Person Ifanc			
Forename(s)/ Enw(au) Cyntaf		Surname/ Cyfenw	
Date of Birth/ Dyddiad Geni		Gender/ Rhyw	
Address/ Cyfeiriad			
School/Ysgol:		Year/ Bl.	
Siblings / Enwau Brodyr a Chworydd:	☐		

Gypsy Traveller Sipsiwn / Teithiwr	☐	Parent In Prison / Rhiant wedi'i garcharu:	☐
Young Carer/ Cynhaliwr Ifanc	☐	Pregnant / Teenage Parent Beichiog / rhiant yn ei ardegau	☐
Placed in RCT from Out of County for fostering / adoption/ Wedi symud i RhCT o leoliad y tu allan i'r sir ar gyfer maethu / mabwysiadu	☐		

Name of Parent/Guardian / Enw'r rhiant/gwarcheidwad	
Contact Telephone No/ Rhif Ffôn cyswllt	

Please email completed forms to aws@rctcbc.gov.uk
Llenwch y ffurflen a'i hanfon i
presenoldeballes@rctcbc.gov.uk

Atodiad 2 – Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid

Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid

Mae 'Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid 2013' (YEPF) Llywodraeth Cymru yn canolbwyntio ar leihau nifer y bobl ifainc 11 i 25 oed nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET). Mae'r cynllun yn egluro gwahanol swyddogaethau a chyfrifoldebau pobl allweddol a'r disgwyliadau o ran sut y bydd pob partner yn cyflawni.

Mae gan y fframwaith chwe elfen allweddol.

- **Nodi'r** bobl ifainc sydd yn y perygl mwyaf o ymddieithrio.
- Gwella **broceriaeth** a'r gwaith o gydgyssylltu cymorth.
- Cryfhau'r broses o **olrhain** a'r broses o bontio i bobl ifainc drwy'r system.
- Sicrhau bod y **ddarpariaeth** yn diwallu anghenion pobl ifainc.
- Cryfhau sgiliau **cyflogadwyedd** a chyfleoedd cyflogaeth.
- Mwy o **atebolrwydd** ar gyfer canlyniadau gwell i bobl ifainc.

Mae'r YEPF yn rhoi swyddogaeth arweinyddiaeth strategol allweddol i awdurdodau lleol, ac mae'n gysylltiedig â'r gwaith o roi'r system cynllunio ac ariannu ôl-16 newydd ac argymhellion yr Adolygiad o Gymwysterau 14-19 ar waith. Yn ogystal, bydd gwaith ôl-18 ehangach Llywodraeth Cymru o ran gwella cyflogaeth ieuencid trwy Twf Swyddi Cymru, swyddi dan hyfforddiant a phrentisiaethau yn hollbwysig er mwyn sicrhau llwyddiant cyffredinol.

Mae'r fframwaith yn canolbwyntio ar anghenion pobl ifainc. Mae'n cynnwys dau gynnig penodol i bobl ifainc.

- Y cynnig cyntaf yw dyrannu gweithiwr arweiniol i'r bobl ifainc sydd yn y perygl mwyaf i helpu i sicrhau bod cymorth yn cael ei ddarparu mewn ffordd gydgyssylltiedig sy'n diwallu eu hanghenion.
- Yr ail gynnig yw datblygu Gwarant Ieuencid rhagweithiol a chadarnhaol a fydd yn helpu i sicrhau bod pob unigolyn ifanc yn gallu cael lle addas mewn dysgu ôl-16.

Mae gan asiantaethau allweddol, gan gynnwys Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol, Gyrfa Cymru, gwasanaethau ieuencid, ysgolion a darparwyr ôl-16, gyfraniad sylweddol i'w wneud at y dasg o roi'r fframwaith newydd ar waith.

Mae Llywodraeth Cymru o'r farn y dylai pobl ifainc sydd mewn perygl o ymddieithrio, neu sydd wedi ymddieithrio, gael cyfle i gael help llaw gan unigolyn sy'n gallu darparu cymorth a help cydgysylltiedig cyson, sef y 'gweithiwr arweiniol'. Yn RhCT, mae gwaith y Gweithiwr Arweiniol yn cael ei gyflawni gan Weithwyr Cymorth Pontio Ôl-16 neu Swyddogion Ail-ymgysylltu ag Ieuencid (ewch i adrannau 2.1.5 a 2.1.6 yn y llawlyfr hwn).

Atodiad 3 – Model 5 Haen ar gyfer Ymgysylltu a Datblygu yn CA4

Model 5 Haen RhCT ar gyfer Ymgysylltu a Phontio yn CA4		
Haen	Dangosydd	Cymorth Pontio Gofynnol
Haen 5 Ymgysylltu a pharhau i ddysgu gydag anghenion cymorth rheoli gyrfa isel	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgysylltu yn y broses ddysgu • Tebygol o gael sgôr VP isel a dynodi'n wyn • Anghenion cymorth Rheoli Gyrfa isel (adnodd 'Careercheck') • Dim anghenion datblygiad personol/ cymdeithasol 	<ul style="list-style-type: none"> • Ysgol • Cymorth Gyrfaedd Ar-lein • Gwaith grŵp
Haen 4 Ymgysylltu a pharhau i ddysgu gydag anghenion cymorth rheoli gyrfa canolig	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgysylltu mewn dysgu • Tebygol o gael sgôr VP isel/canolig a dynodi'n wyrdd • Anghenion cymorth Rheoli Gyrfa canolig (adnodd 'Careercheck') • Dim rhwystrau personol/cymdeithasol 	<ul style="list-style-type: none"> • Ysgol • Cymorth Cyngorydd Gyrfaedd • Gwaith grŵp • Mewnbyn un-i-un byrdymor
Haen 3 Ymgysylltu ond mewn perygl o ymddieithrio o ddarpariaeth prif ffrwd a/neu anghenion cymorth rheoli gyrfa uchel	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgysylltu mewn dysgu • Tebygol o gael sgôr VP canolig a dynodi'n ambr • Anghenion cymorth Rheoli Gyrfa uchel (adnodd 'Careercheck') • Rhai materion datblygiad personol/ cymdeithasol 	<ul style="list-style-type: none"> • Ysgol / PRU / EOTAS • Gwasanaethau cymorth addysg (e.e. EPS, BSS) • Cymorth cyngorydd gyrfaedd • Rhywfaint o ymyrraeth gan AWS (AWO a Gweithwyr Cymorth Pontio) / Swyddog Ail-ymgysylltu ag Ieuenctid
Haen 2 Ychydig o ddysgu os o gwbl a risg uchel o ymddieithrio	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgysylltu a chymorth dwys yn ofynnol neu'n cael ei dderbyn • Gwybod lle mae'r disgybl ond efallai nad yw'n mynychu • Tebygol o gael sgôr VP uchel a dynodi'n goch • Rhwystrau lluosog i'w goresgyn • Digartref/system cyfiawnder troseddol 	<ul style="list-style-type: none"> • PRU / EOTAS • Cymorth cyngorydd gyrfaedd • Gwasanaethau cymorth addysg (EPS) • Ymyrraeth sylweddol gan AWS / Swyddog Ail-ymgysylltu ag Ieuenctid, Gweithiwr Cymdeithasol, Gweithiwr YOS, Gweithiwr LAC
Haen 1 Colli Addysg	<ul style="list-style-type: none"> • Ddim yn gwybod lle mae'r disgybl • Statws Plant sydd ar goll o Fyd Addysg • Pryderon diogelu 	<ul style="list-style-type: none"> • AWS • Gyrfa Cymru • Swyddog Ail-ymgysylltu Ieuenctid • Yr Heddlu – amddiffyn plant

Atodiad 4 – Model 5 Haen ar gyfer Grwpiau Agored i Niwed a Phontio Ôl-16

Model 5 Haen ar gyfer Grwpiau Agored i Niwed a Phontio Ôl-16			
Haen	Dangosydd	Cymorth Pontio Gofynnol	Disgrifiad
Haen 5 Pobl Ifainc yn ymgysylltu a pharhau i ddysgu gydag anghenion rheoli gyrfa isel	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgysylltu yn y broses ddysgu • Tebyg o gael sgôr VAP isel a dynodi'n wyrdd • Anghenion Rheoli Gyrfa isel (adnodd 'Careercheck') • Dim anghenion datblygiad personol/ cymdeithasol 	<ul style="list-style-type: none"> • Ysgol • Coleg • Darparwr Hyfforddiant • Cymorth Gyrfaoedd Ar-lein • Gwaith grŵp 	Gwasanaethau i Blant a Phobl Ifainc sy'n Ymgysylltu mewn Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant Parhaol, fel Ysgolion, Colegau a Darparwyr Hyfforddiant. Er enghraifft, Gwasanaethau Cymorth Ymddygiad AALI, Rhaglen Cymorth Bugeiliol/Anogwr Dysgu, Cymorth i fyfyrwyr coleg.
Haen 4 Pobl Ifainc yn ymgysylltu a pharhau i ddysgu gydag anghenion rheoli gyrfa canolig	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgysylltu mewn dysgu • Tebyg o gael sgôr VAP isel/canolig a dynodi'n ambr • Anghenion Rheoli Gyrfa canolig (adnodd 'Careercheck') • Dim rhwystrau personol/cymdeithasol 	<ul style="list-style-type: none"> • Ysgol • Coleg • Darparwr Hyfforddiant • Cymorth Gyrfaoedd Ar-lein • Monitro Gweithwyr Pontio Ôl-16 	Gwasanaethau i Blant a Phobl Ifainc sy'n darparu cyfleoedd cwricwlwm ehangach ac amgen i gefnogi Ymgysylltu mewn Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant. Er enghraifft, cynghorwyr un-i-un Gyrfa Cymru, AWS, PRU. Disgyblion Blwyddyn 11 Coch, Ambr, Gwyrdd a'r rhai y nodir eu bod mewn perygl o ymddieithrio trwy Hunanasesiad Rheoli Gyrfa Gyrfa Cymru ym Mlwyddyn 10.
Haen 3 Pobl ifainc yn ymgysylltu ond mewn perygl o ymddieithrio o ddarpariaeth prif ffrwd a/neu anghenion rheoli gyrfa uchel	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgysylltu mewn dysgu • Tebyg o gael sgôr VAP canolig neu uchel a allai fod yn goch neu'n ambr • Anghenion Rheoli Gyrfa uchel (adnodd 'Careercheck') • Rhai materion datblygiad personol/ cymdeithasol • (RAG disgyblion CA4) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ysgol • Coleg • Darparwr Hyfforddiant • Cymorth cynghorydd gyrfaoedd – un-i-un dwys • Cyfraniad gweithiwr cymorth pontio ôl-16 	Gwasanaethau i Blant a Phobl Ifainc sy'n darparu cymorth, cyngor ac arweiniad ychwanegol e.e. Cymorth Pontio Ôl-16 AWS, EOTAS, mentoriaid Oedolion Cyn-ymgysylltu Ôl-16 (Eich Dyfodol yn Gyntaf) Disgyblion Blwyddyn 11 Coch, Ambr, Gwyrdd heb gytuno ar leoliadau gyda Gyrfa Cymru erbyn diwedd mis Mai
Haen 2 Pobl ifainc ag ychydig o ddysgu os o gwbl a risg uchel o ymddieithrio	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgysylltu a chymorth dwys yn ofynnol neu'n cael ei dderbyn • Gwybod lle mae'r disgybl ond efallai nad yw'n mynychu • RAG Blwyddyn 11 heb gytuno ar leoliadau gyda Gyrfa Cymru erbyn diwedd mis Mehefin • Rhwystrau lluosog • Digartref/system cyfiawnder troseddol 	<ul style="list-style-type: none"> • Cymorth un-i-un gan gynghorydd gyrfaoedd • Gweithiwr Cymorth Pontio Ôl-16, Gweithiwr leuenctid, Gweithiwr Cymdeithasol, Gweithiwr YOS, Gweithiwr LAC 	Gwasanaethau i Blant a Phobl Ifainc sy'n darparu cymorth dwys i annog ymgysylltu mewn Addysg, Hyfforddiant a Chyflogaeth e.e. gwasanaethau sy'n ymateb i rwystrau penodol - cyffuriau ac alcohol, iechyd meddwl neu Gymorth Pontio Ôl-16 AWS, Swyddogion Ail-ymgysylltu ag leuenctid. Disgyblion Blwyddyn 11 Coch, Ambr, Gwyrdd heb gytuno ar leoliadau gyda Gyrfa Cymru erbyn diwedd mis Mehefin
Haen 1 Ddim yn gwybod lle mae'r disgybl	<ul style="list-style-type: none"> • Ddim yn gwybod lle mae'r disgybl • Gwybod lle mae'r disgybl ond efallai nad yw'n mynychu 	<ul style="list-style-type: none"> • Swyddogion Ail-ymgysylltu ag leuenctid • Yr Heddlu • Carfan amddiffyn Oedolion neu Blant Agored i Niwed 	Gwasanaethau i Blant a Phobl Ifainc i sicrhau eu bod nhw i gyd yn hysbys i Gyrfa Cymru a'u bod yn derbyn gwasanaeth mentora oedolion a chymorth priodol e.e. Cymorth Pontio Ôl-16 AWS, yr Heddlu, Gwasanaethau Plant a Swyddogion Ail-ymgysylltu ag leuenctid Pob dysgwr sy'n gadael addysg, cyflogaeth a hyfforddiant

Atodiad 5 – Ffurflen Atgyfeirio at y Garfan SEETs

POST 16 TRANSITIONAL SUPPORT REFERRAL FORM CYMORTH PONTIO ÔL-16 – FFURFLEN ATGYFEIRIO

Date of Referral:

Dyddiad atgyfeirio:

Pupil Tribal Reference Number (office use only):

Cyfeirnod y Disgybl ar Tribal (at ddefnydd swyddfa'n unig):

Referral made by: Atgyfeiriwyd gan:	Position: Swydd:	Organisation: Sefydliad:
Address & Post Code: Cyfeiriad a chod post:	Email address: Cyfeiriad e-bost:	Tel: Ffôn:

Young Person's Details / Manylion y Person Ifanc

Forename(s): Enw(au) cyntaf:	<Forename / Enw cyntaf> <Middle name(s) / Enw(au) canol>	Surname: Cyfenw:	<Legal Surname / Cyfenw cyfreithiol>
Date of Birth: Dyddiad geni:	<DOB / Dyddiad geni>	Gender: Rhyw:	<Gender / Rhyw>
Address: Cyfeiriad:	<AddressLine / Llinell y cyfeiriad>		
Tel. (home): Ffôn (cartref):		Tel: mobile: Ffôn symudol:	Age: Oedran:

Which organisations are currently involved with or working with the young person?
Ar hyn o bryd, pa sefydliadau sy'n ymwneud â'r person ifanc neu sy'n gweithio gyda'r person ifanc?

Careers Wales Gyrfa Cymru	☐	Social Services Gwasanaethau Cymdeithasol	☐
YOS – Youth Offending Service Gwasanaeth Troseddau Ieuencid	☐	Job Centre Canolfan Byd Gwaith	☐
Team Around Family Tîm o amgylch y Teulu	☐	Child & Adolescent Mental Health Service Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed	☐
None Dim	☐	TEDS Gwasanaethau Triniaeth ac Addysg Cyffuriau	☐

Disabled Childrens Team Carfan Plant Anabl	☐	School: Ysgol:	☐
Other: Arall:			

Name of the Support/Keyworker at that agency? Enw'r gweithiwr cymorth/allweddol yn y sefydliad hwnnw?	
--	--

What is the young person doing now? e.g. School; College; Training Provider; At Home Beth mae'r person ifanc yn ei wneud ar hyn o bryd? e.e. Ysgol; Coleg; Darparwr hyfforddiant; Gartref	
--	--

At what stage of the tier model is the young person at? (Please tick) Ar ba gam o'r model haenau mae'r person ifanc? (Ticiwch)	
Tier 1 – Unknown to be engaged with any service or provider Haen 1 – Nid yw'n hysbys a yw wedi ymgysylltu ag unrhyw wasanaeth neu ddarparwr	☐
Tier 2 – Known but not ready to access education, employment or training Haen 2 – Hysbys ond ddim yn barod i fanteisio ar addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant	☐
Tier 3 – Working with services to find appropriate education, employment or training Haen 3 – Yn gweithio gyda gwasanaethau i ddod o hyd i addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant priodol	☐
Tier 4 – In education, employment or training but at risk of becoming disengaged Haen 4 – Mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant ond mewn perygl o ymddieithrio	☐

What support/additional support has the young person received so far? Pa gymorth/cymorth ychwanegol mae'r person ifanc wedi'i dderbyn hyd yn hyn?	
What factor/s are preventing this young person from moving into education, employment or training? Pa ffactorau sy'n rhwystro'r person ifanc rhag manteisio ar addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant?	

How could the Post 16 Transitional Support Team assist the young person? (Tick as many as required) Sut gallai Carfan Cymorth y Cyfnod Pontio ôl-16 roi cymorth i'r person ifanc? (Ticiwch bob blwch perthnasol)

Explore career ideas Ystyried syniadau gyrfa	☐	1-2-1 Support Cymorth un-i-un	☐	Advocacy Eiriolaeth	☐
Post 16 options Opsynau ôl-16	☐	Application forms Ffurflenni cais	☐	Personal Issues Materion personol	☐
Goal Setting Gosod targedau	☐	Interview Skills Sgiliau cyfweiliad	☐	CV	☐
Self Esteem/Motivation Hunan-barch/ Ysgogiad	☐	Support to stay engaged Cymorth i barhau i ymgysylltu	☐	Work Experience Profiad Gwaith	☐
Other Arall	☐	If other please describe: Os arall rhowch ddisgrifiad:			

What is the young person's current career aspiration? Beth yw dyheadau gyrfaol y person ifanc ar hyn o bryd?	
---	--

Is the young person aware of this referral? Yes/No Ydy'r person ifanc yn ymwybodol o'r atgyfeiriad hwn? Ydy/Nac ydy	
--	--

Reason for referral? Rheswm dros atgyfeirio?	
---	--

What does the young person hope to get out of the referral? Beth mae'r person ifanc yn gobeithio ei gyflawni trwy gael ei atgyfeirio?	
--	--

Please comment on the young person's general behaviour: (positives and negatives) Rhowch sylwadau ar ymddygiad y person ifanc yn gyffredinol: (cadarnhaol a negyddol)	
--	--

**Please email completed forms to post16aws@rctcbc.gov.uk
Llenwch y ffurflen a'i hanfon i myllol16@rctcbc.gov.uk**

Atodiad 6 – Ffurflen Atgyfeirio YEPS

Please complete all sections as stated / Llenwch bob adran fel y nodwyd

YEPS REFERRAL FORM / Ffurflen Atgyfeirio YEPS	
Date of Referral/Dyddiad Atgyfeirio:	
Pupil Tribal Reference Number (office use only) Cyfeirnod y Disgybl ar Tribal (at ddefnydd swyddfa'n unig):	

Referral made by/Atgyfeiriwyd gan:	Position/Swydd:	Contact Details / Manylion Cyswllt:

1. Young Person Personal Details / Manylion Personol y Person Ifanc			
Forename(s)/ Enw(au) Cyntaf		Surname/ Cyfenw	
Date of Birth/ Dyddiad Geni		Gender/ Rhyw	
Address/ Cyfeiriad			
School/Ysgol:		Year/ Bl.	
Siblings / Enwau Brodyr a Chwiorydd:			

Child Protection Register/ Cofrestr Amddiffyn Plant	☐	In LA Care/ Dan ofal ALI	☐
Young Carer/ Cynhaliwr Ifanc	☐	Youth Offending Service/ Gwasanaeth Troseddau Ieuentid	☐
Parent In Prison / Rhiant yn y carchar:	☐		☐

Any special needs / Unrhyw anghenion arbennig:	
--	--

Name of Parent /Guardian / Enw'r rhiant /gwarcheidwad	
Contact Telephone No/ Rhif Ffôn Cyswllt	

2. Additional Information / Gwybodaeth Ychwanegol:						
Other Agencies Involved/ Asiantaethau eraill sy'n ymwneud â'r achos Y/N	Learning Support Cymorth Dysgu	☐	School Nurse Nyrs Ysgol	☐	School Counselling Cynghorydd Ysgol	☐
	Behaviour Support	☐	SENAS	☐	On Track	☐

	Cymorth Ymddygiad					
	Child & Adolescent Mental Health Service Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed	☐	Education & Child Psychology Service Gwasanaeth Addysg a Seicoleg Plant	☐	PLACE / Ymbarel	☐
	Other (Please describe) Arall (disgrifiwch)	☐				
	Other (Please describe) Arall (disgrifiwch)	☐				
Is the young person aware of this referral? Yw'r person ifanc yn ymwybodol o'r atgyfeiriad hwn?						

3. Nature of contact with referrer (including length of contact) / Natur y cyswllt gyda'r sawl sy'n atgyfeirio (yn cynnwys hyd y cyswllt):

--

4. Reason for Referral / Rheswm dros Atgyfeirio:

--

5. Please comment on the young persons' behaviour (positive and negative) / Rhwch sylwadau ar ymddygiad y person ifanc (cadarnhaol neu negyddol)

--

Please email completed forms to yeps@rctcbc.gov.uk

For Official Use Only:	
Referral Received by:	
Referral Received on:	

Atodiad 7 – Cysylltiadau Defnyddiol

Carfan SEETs

Syd Dennis – Cydgysylltydd SEET

syd.b.dennis@rctcbc.gov.uk

01443 744213

Bethan Parsons - Gweithiwr Cymorth Pontio (Rhondda)

07824 541 682

Hayley Thomas - Gweithiwr Cymorth Pontio (Cynon)

07769 164 739

James Goodman - Gweithiwr Cymorth Pontio (Taf)

07557 082 864

Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuencid

Derek James – Rheolwr YEPS

Derek.james2@rctcbc.gov.uk

01443 744000

Kelly Cobb - Arweinydd Carfan YEPS (Rhondda)

Kelly.a.cobb@rctcbc.gov.uk

01443 744000

Nicola Cornwall - Arweinydd Carfan YEPS (Cynon)

Nicola.j.cornwall@rctcbc.gov.uk

01443 744000

Claire Hutcheon - Arweinydd Carfan YEPS (Taf)

Claire.hutcheon@rctcbc.gov.uk

01443 744000

Gwasanaeth Mynychu'r Ysgol a Lles

Jessica Allen – Rheolwr AWS

Jessica.allen@rctcbc.gov.uk

01443 744192

Claire Jones – Arweinydd Carfan AWS (Rhondda)

claire.jones@rctcbc.gov.uk

01443 7444188

Kimberley Bowditch-Jones - Arweinydd Carfan AWS (Mentrau)

kimberley.L.Bowditch-jones@rctcbc.gov.uk

01443 7444054

Elaine Howells - Arweinydd Carfan AWS (Cyflogaeth Plant)

elaine.howells@rctcbc.gov.uk

01443 7444045

Debbie Davies – Swyddog Codio ac Atgyfeirio AWS

Debbie.I.davies@rctcbc.gov.uk

01443 7444464

Cydgysylltwyr Canopi / Tîm o Amgylch y Teulu

Debra Hanney (Rhondda)

Debra.Hanney@rctcbc.gov.uk

07880044520

Zoe Parfitt (Cynon)

Zoe.A.Parfitt@rctcbc.gov.uk

07824541722

Jenny Jones (Taf)

Jennifer.L.Jones@rctcbc.gov.uk

07824541721

Gweinyddwr Tîm o Amgylch y Teulu - Sian Campbell

Sian.E.Campbell@rctcbc.gov.uk

01443 744210

Cymunedau yn Gyntaf

Clwstwr Cynon Uchaf

ffôn: 01685 872364

e-bost: Vicky.snook@rctcbc.gov.uk

Clwstwr Cynon Isaf

ffôn: 01443 476750

e-bost: Darren.Jones@rctcbc.gov.uk

Clwstwr Rhondda Fach

ffôn: 01443 755687

e-bost: Rosalind.S.Davis@rctcbc.gov.uk

Clwstwr Rhondda Fawr Uchaf

ffôn: 01443 777536

e-bost: Theresa.Parsell@rctcbc.gov.uk

Clwstwr Rhondda Ganol

ffôn: 01443 439279

e-bost: Tracey.S.Stone@rctcbc.gov.uk

Clwstwr Y Porth

ffôn: 01443 497176

e-bost: Wendy.F.Rees@rctcbc.gov.uk

Clwstwr Taf

ffôn: 01443 671312

e-bost: Andrew.k.Phillips@rctcbc.gov.uk

Clwstwr Pontypridd

ffôn: 01443 404628

e-bost: lisa.lvins@rctcbc.gov.uk